

УДК 94 (477)

о. Юрій Мицик, Інна Тарасенко

З НОВИХ ДОКУМЕНТІВ ДО ІСТОРІЇ СІВЕРЩИНИ (XVII–XVIII СТ.) (ЧАСТИНА 19)

DOI: 10.5281/zenodo.3949792

© Ю. Мицик, 2020. CC BY 4.0

© І. Тарасенко, 2020. CC BY 4.0

*Метою цієї публікації є введення до наукового обігу важливих документів, створених гетьманами України Іваном Мазепою, Данилом Апостолом, Кирилом Розумовським, рядом полковників та іншої старшини Гетьманщини. Їх публікація дозволяє доповнити «Український Дипломатарій XVI–XVIII ст.», а видання останнього є одним з актуальних завдань української археографії. Публікується також різноманітна ділова документація Гетьманщини (купчі, скарги тощо). Крім того, аналізуються інформаційні можливості цих джерел, виявляються особливо цінні свідчення. **Наукова новизна** тісно пов'язана з вищевизначеною метою, оскільки вперше до наукового обігу вводяться архівні, недруковані джерела, які зберігаються в зібраннях Інституту рукопису Національної бібліотеки України ім. В.І. Вернадського, Національного музею історії України, архівосховищ Польщі (Архів Головних Актів Давніх у Варшаві, Музей Чарторийських у Кракові). Вперше встановлюються важливі факти з соціально-економічної, військово-політичної, церковної історії України останньої чверті XVII–XVIII ст., розглядається діяльність судових органів, повсякденне життя українського народу. У результаті дослідження доповнено знання про військові дії часів Руїни, Чигиринські походи, дипломатичну діяльність гетьмана Івана Мазепи, участь українців у походах російської армії XVIII ст.*

Особливо важливою є група документів, що стосуються Стародубщини. Ця етнічна українська земля нині знаходиться в складі Росії і там робиться все можливе, щоб стерти пам'ять про її історичну належність. В самій же Україні історія Стародубщини довгий час вимушено не вивчалася, й зараз ці дослідження тільки починаються.

Ключові слова: універсал, листи, гетьман, Церква, купчі.

У черговому випуску ми продовжуємо вводити до наукового обігу документацію, яка стосується Сіверщини (про наші пошуки в архівосховищах і необхідність публікації документів з історії Сіверщини вже говорилося у попередніх частинах даної статті). Всього в цій частині статті наводяться тексти 55 документів, у т. ч. 21 – XVII ст., а 34 – XVIII ст., два у вигляді реєсту (№№ 2, 21). Майже всі наведені джерела зберігаються в Інституті рукопису Національної бібліотеки України ім. В.І. Вернадського (далі – ІР НБУВ), лише деякі походять з відділу рукописів Національного музею історії України (далі – НМУ) (№ 20, 22) та з польських архівосховищ Кракова – Бібліотека Чарторийських (БЧ) й Варшави – Архів Головних Актів Давніх (АГАД) (№№ 3, 25, 28, 36).

Серед представлених документів необхідно знову виділити ті, що доповню-

ють «Український Дипломатарій XVI – XVIII ст.», тобто універсали й листи гетьманів, полковників, взагалі старшини. У першу чергу тут представлені універсали й листи гетьманів Івана Мазепи – 2 документи (15, 20), Данила Апостола – 3 (31, 33, 37), Кирила Розумовського – 2 (49, 52), генерального судді і наказного гетьмана Михайла Вуяхевича – 1 (19), кошового отамана Івана Малашевича – 1 (28), стародубських полковників Петра Рославця – 1 (1), Семена Самойловича – 2 (6,8), Генеральної військової канцелярії (далі – ГВК) – 1 (44), Тимофія Жоравки (Олексієвича) – 5 (5,8, 11, 15, 16, 17), переяславського полковника Дмитрашки Райчі – 1 (2), охочекомонного полковника Іллі Новицького – 2 (14,18), чернігівського полкового обозного Івана Сахновського – 1 (53), сотників – 4 (27, 28, 38, 39). Не менш важливо, коли йдеться про листи, імена адресатів, зокрема шведської королеви Ульріки Елеонори, гетьманів Івана Мазепи, Івана Скоропадського, Данила Апостола, генерального судді Івана Чорниша, стародубського полковника Михайла Миклашевського, стародубського обозного Павла Скорупи, мглинського сотника Олексія Єсимонтовського та ін. Зазначимо, що в цій частині статті добре представлені документи, котрі стосуються переважно Стародубського полку (всього 22 документи). Не слід забувати, що Стародубщина є споконвічною територією України, і оскільки її було приєднано до Росії, підлягає жорстокій русифікації, про її належність до України не можна було й згадувати. Тому-то й наводимо документи щодо її минулого гетьманської доби, оскільки з часів діяльності історика О.М. Лазаревського вони майже не публікувалися.

Почнемо з документів XVII ст., яких збереглося менше, і вже тому вони найцінніші. Відкриває публікацію лист 1660 р. стародубського полковника Петра Рославця, адресований царському воєводі Юрію Долгорукому. Він зберігся в копії, знятій українськими істориками у другій половині 20-х рр. XX ст. з оригіналу, який зберігався в московському «Древнехранилищі» (нині – РДАДА). У цій копії бракує початку листа, копією були зроблені несуттєві скорочення (так подано «в-ва», коли в оригіналі «величества»). В цьому ж листі висловлена підтримка Рославцем переяславського полковника Якима Сомка, який претендував на гетьманство. Документ № 2 поданий у вигляді регесту – це лист 1671 р. відомого дипломата Речі Посполитої Яна Гнинського до князя Радзівіла (Домініка Миколая або до Міхала Казимира або до Станіслава Казимира). За умовами Андрусівського перемир'я Київ мав перейти через деякий час до Речі Посполитої, однак Москва відмовилася це зробити й погрозувала новою війною, отже, ця стаття перемир'я так і не була виконана. Під № 3 подається переклад з польської листа 1674 р. переяславського полковника Родиона Дмитрашка (Димитрашка Райчі) до серадзького підчашого. Листа було написано у таборі під Смілою, де якраз тоді перебував Дмитрашко і там з'єднався з гетьманом Іваном Самойловичем та князем Г.Г. Ромодановським, щоб рухатися на Чигирин. Тут, крім привітань з нагоди обрання Яна Собеського королем Речі Посполитої, містяться важливі подробиці щодо взяття в полон Мазепи Іваном Сірком, політичних маневрів гетьмана Петра Дорошенка, планів походу кримського хана на Поділля і протидії цим намірам Дмитрашка (№ 3).

У документах №№ 5, 6, 8, 9, 12, 14, 16, 17 подані універсали стародубських полковників Тимофія Жоравки (Олексієвича) та гетьманича Семена Самойловича. У першому з них 1678 р. Жоравка стверджував приналежність козаку Петру Андросовичу наданого йому раніше стародубськими полковниками села Туренково. У другому 1682 р. (№ 6) гетьманич затверджував розмежування земель на користь значних козаків – братів Михайла та Іллі Рубців. Цікаво, що тут згадується Тимофій Олексієвич, тобто Жоравка, але не як полковник, а стародубський городовий отаман. У наступному універсалі гетьманич замирював конфлікт за землю вже між самим братами Рубцями і затверджував розмежування

між ними (№ 8). Документ № 12 – це універсал 1687 р. того ж Жоравки, і ним стверджувалися права козака Микити Матвієнка на сіножать, за його відсутності (Микита брав участь у першому Кримському поході) місцеві війт і десятник стали присвоювати. Цей Матвієнко був жителем села Бутівська, яке нині перебуває у складі Клинівського району Брянської області РФ. Такої ж категорії були й інші три універсали Жоравки 1688 р. (№ 15, 16, 17). Перший з них надавав значному військовому товаришу Федору Пучковському у володіння село Врянці (Урянці) «в ключу Почеповском» (нині – село Унецького району Брянської області). Це село давалося йому взамін попередньо наданої «Слободки Булашови». Цікаво, що Жоравка видав універсал «прихилиючися ...до листу...Мазепи». Цей гетьманський «лист» був опублікований І.Л. Бутичем¹. Другий (№ 16) знаходимо у складі випису 1688 р. зі стародубської міської книги. У ньому були названі представники міського уряду Стародуба, до яких прибув Іван Романовський, «значний товариш полку Стародубовского, житель мглинский», щоб вписати в міські книги універсал Жоравки. Цим універсалом Романовському надавалися «певние кгрунта, меновите ... займище, прозиваемое Есимонтовское, над рікою Воронусою и Олшаною лежачое». У третьому (№ 17) Жоравка надав такому ж значному козаку Григорію Ференсбаху (Кожуховському) право збудувати млин «в селі Кириковці на річці Цитві». Лист 1683 р. Жоравки (8) вперше засвідчує його перебування на посаді наказного стародубського полковника. Універсал Мазепи доповнює картину концентрації маєтностей в руках охочокомонного полковника Іллі Новицького, котрий фактично був головним воєначальником на південному відрізьку кордонів Гетьманщини*.

Документ № 19 – це лист 1689 р. генерального судді Михайла Вуяхевича до міської верхівки Борзни. Він стосується кримінальної справи: вбивства Грицихою Плющенко своєї служниці Катерини, про що ми публікували документи в попередній статті². Інші документи щодо цієї справи були вже опубліковані нами на сторінках «Сіверянського літопису»³. Варто зазначити, що тут Вуяхевич титулується ще й наказним гетьманом і вперше виступає у такій якості. В документі № 7 міститься ухвала 1683 р. стародубського міського суду щодо майнового конфлікту між удовою шептаківського сотника Ганною та її сином Пилипом. Тут, безперечно, мова йде про сотника Василя Черня, каденція якого припадала на 1675 р. Останньою чвертю XVII ст. датовані чотири купчі (№№ 4, 10, 11, 22). Перша стосується Ічні, і в ній названі представники верхівки цього міста. Ще дві купчі стосуються Стародуба, Вороніжа й Любеча. В купчій (№ 21) згадується, зокрема, Іван Холодович, зять Лазаря, воронізький купець.

Тут щільніше підходимо до постаті гетьмана Мазепи та переходимо у XVIII ст. У 1688 р. йому доповідав листом охочекомонний полковник Ілля Новицький (№ 13) про успішний похід на ординців і наміри останніх вчинити набіг на Україну. Іншим листом того ж року (№ 18) Новицький інформував Мазепу про успішне виконання його наказу: нападу на Очаків 19 жовтня. Цей лист підписали також інші охочекомонні полковники, і було вказано кількість козаків кожного полку, які брали участь в операції. Під номером 21 вміщено універсал Мазепи 1693 р., адресований, у першу чергу, переяславському полковнику Івану Мировичу стосовно збору горілчаних податків, які мають присилатися в Батурин для сплати охочим полкам. Під номером 23 подано лист матері Мазепи (ігумені Марії-Магдалини) до стародубського полковника Михайла Миклашевського. Хоча цей лист і друкувався раніше⁴, однак, зважаючи на його значення й важкодоступність публікацій,

¹ Універсали Івана Мазепи (1687–1709). Уп. І. Бутич. НТШ Київ, Львів, 2006. Ч. II. С. 71–72.

² Мицик Ю., Тарасенко І. З нових документів до історії Сіверщини (XVII–XVIII ст.) (ч. 11). *Сіверянський літопис*. 2018. № 4. С. 73.

³ Там само.

⁴ Уманец Ф. М. Гетман Мазепа. Санкт-Петербург, 1897. С. 452–453.

вважаємо за доцільне подати його і в СЛ. Під № 24 подано регест супліки 1703 р. на ім'я гетьмана Івана Мазепи колишнього стародубського полковника Жоравки про захист їх від несправедливого позову старобрядця Микити Михайлова та «распросные речи» останнього. Цей документ був відомий ще ніжинському історику М.І. Лілеєву, який у книзі «Из истории раскола на Ветке и в Стародубе XVII–XVIII вв.» (Київ, 1895) подав дуже скорочений його переказ (С. 145 – 146). Документ № 25 стосується важливої події мазепинської доби – Селянської війни під керівництвом Кіндрата Булавина. У новині 1708 р. подаються відомості про останній період повстання й самогубство Булавина. Подаємо й документи пізніших років стосовно мазепинців. Насамперед це лист 1720 р. кошового отамана Івана Малашевича до шведської королеви, сестри Карла XII, Ульрики Елеонори (№ 28), в якому запорожці просили її про підтримку. Ця королева правила у 1719–1720 рр., а потім передала престол своєму чоловіку Фрідріху I Гесенському (панував у 1720–1751 рр.). Однак до неї продовжували звертатися як до королеви, яка мала серйозний вплив на політику Швеції. Тут подаємо лист до неї 1731 р. дочки гетьмана-емігранта Пилипа Орлика – Варвари (№ 37), який нам люб'язно погодився перекласти із старонімецької історик з м. Бергіш Гладбах під Кольном (ФРН) Гельмут Пенгер (Helmut Penger), за що висловлюємо щире подяку. У цьому листі зі Стокгольма, підписаному власноруч Варварою, міститься прохання про допомогу їй і матері в тяжкій скруті. На цьому документи цієї публікації про Мазепу й мазепинців вичерпуються. Щоправда, у виписку із мглинської канцелярської книги 1727 р. говориться про втечу зі Смоленщини кріпака Григорія Савельєва з сім'єю в Стародубщину, що сталося «по руїні шведской» (№ 30).

Тепер переходимо до документів XVIII ст. Найбільшу цінність тут становлять гетьманські та полковницькі універсали й листи. Спершу зазначимо два листи 1719 і 1722 рр. бахмацького сотника Семена Боровського. Перший лист був адресований гетьману Івану Скоропадському (№ 27). Сотник скаржився на крайню бідність своєї сотні, просив дозволити ярмарок у Бахмачі на свято Преображення Господнього «для спартя сотенного», а також захистити сотнян від здирств городиського старости. Цей лист був написаний у с. Курінь (суч. Бахмацького р-ну). Другий лист (№ 29), писаний у тому ж селі, адресувався генеральному судді Івану Чорнишу. У ньому йдеться про заснування хутора пана Маковського (очевидно, представника старшинського роду Кролевецької сотні) у Біловезькому степу. Згадується й про визначення місця для хутора, що здійснив батуринський сотник (Данило Стожок) з канцеляристом Остафієм, про конфлікт за межу з жителями с. Гайворон (нині в Бахмацькому р-ні). До них прилягають листи 1729 р. до мглинського сотника у 1723 – 1732 рр. Стародубського полку Олексія Єсимонтовського (№№ 34, 35), написані, напевно, його слугами. У першому листі Лавріна Лукнинова (?) йшлося про боржників сотника, в т. ч. про козака «з сотни Новгородской», тобто Новгород-Сіверської, у другому Мойсей Дмитрович доповідав про земельні справи. У листі 1734 р. Матвій Жураковський писав до стародубського полкового комісара Івана Лашкевича про збір податків Шептаківській волості на утримання російської армії (№ 40). Цей документ проливає світло на маловідомого представника козацького роду Жураківських, який у 1734 р. отримав чин бунчукового товариша.

Звернімося тепер до купчих, яких цього разу наводимо небагато. 1711 р. датований випис зі стародубських міських книг, який містить в собі купчу (№ 25). Продавцем землі виступає «Микита Пархомович, житель села Кузнец сотні Поипутской». Село Кузнець – це нині село Кузнеці в Гордіївському районі Брянської області, а про Поіпутську сотню взагалі нічого невідомо. Можливо, йдеться про другу назву Новоміської сотні? Адже р. Іпуть – права притока Сожу, протікає переважно територією Білорусі, і тільки її верхів'я проходили по землях цієї со-

тні. Прокіп Силенко перебував на посаді стародубського обозного у 1705–1714, 1722 рр., а обов'язки наказного стародубського полковника виконував у 1701, 1703–1704, 1706–1707, 1708, 1709, 1710, 1712 рр. Перебування ж його на цих посадах і в 1711 р., засвідчує тільки цей документ. Тим же роком датована чолобитна Федора Лисовського (№ 26), новгород-сіверського сотника у 1715–1718 і 1722 рр. Однак у ній згадується про перебування його на цій посаді у 1711 р. («будучи мні на уряді сотничества новгородского»), але тоді сотником був Семен Березовський! Йдеться і про інтриги проти Лисовського його конкурентів Данила Куневського (Кутневського) й Парфена Пекалицького, котрі обіймали цю посаду відповідно у 1712–1715, 1729 та 1718 рр. (як наказний). Ще одна купча датована 1735 р. (№ 43) і в ній йшлося про продаж землі в с. Долботові (нині – Погарського р-ну Брянської обл.) Євдокимом Ключанином, жителем Погара, слюсарем військовим. У 1749 р. відбувся суд між селянами с. Мартинівки Івангородської сотні Ніжинського полку та Андрієм Лизогубом. Суд розглядав конфлікт за землю між ними, а в документі наводяться тільки свідчення мартинівського отамана, підкріплені даними ряду свідків з с. Гайворона. Цікаво, що в джерелі фігурує як веркіївський сотник конотопський житель Стефан Костенецький, однак такий сотник взагалі не згадується в літературі. Неясно, чому Семен Маркович названий тут роменським сотником. Ця особа дійсно була сотником у 1738 р., але у 1749 р. цю посаду обіймав Іван Маркович. Що тут, описка чи дійсно Стефан був тоді роменським сотником?

Гетьманські документи представлені насамперед трьома універсалами Данила Апостола. У першому з них 1727 р. (№ 31) йдеться про збереження привілеїв жолдаків, поселених у с. Жолдаківці, тобто Жолдаках Конотопської сотні (нині Конотопському р-н Сумської обл.), засуджуються селяни, котрі чинили їм кривди з наказу «дозорци батуринского Гудовича» (можливо, Андрія Павловича Гудовича). Другий універсал 1728 р. (№ 33) стосується сіл Конотоп і Смяч Седнівської сотні та Хрипківки Городнянської сотні, які Мазепа надав своєму пасинку у 1691 р. (Тут слід мати на увазі універсал Мазепи від 22.04. 1691 р. за ст. ст.⁵. Цей універсал подібний до іншого, який видав Апостол 26 (15). 01.1728 р.⁶, але все ж є окремим документом. Третій універсал 1733 р. (№ 37) – це по суті проїжджий лист Василю Лисаневичу, випуснику Києво-Могилянської академії, мглинському сотнику Стародубського полку в 1740 – 1761 рр.⁷. Він був членом Кодифікаційної комісії (1728 – 1741 рр.), на що вказувалося в універсалі: було «указом нашим велено перевод и свод книг правных ... сочинять». До Апостола було адресовано три документи (№№32,37, 39). Перший з них – це скарга жителів Сосниці на сотника Павла Омелянова. Тут, безперечно, йдеться про сосницького сотника Павла Омеляновича Сангурського, каденція якого припадала на 1723–1734 рр. Скаржаться вони й на слідчих, які недобросовісно провели «розиск»: на Романа Юрченка та Івана Филиповського. Про першого відомо, що він дійсно був осавулом Переяславського полку в 1723–1725 рр., але невідомо, щоб він обіймав дану посаду в 1728 р. У другому документі – листі Андрія Лизогуба, датованого 1733 р., – містилася скарга на графа Рагузинського, який прилучив до своїх володінь «степ той кропивянский, прозываемый Западня», і на прикажчиків с. Парафіївки (нині – Ічнянський р-н). Граф Сава Рагузинський (1668–1738) – відомий дипломат за царювання Петра I. У третьому листі 1733 р. (№ 39) седнівський сотник Іван Римша скаржився на удову сина Фридрикевича, що нібито її новий чоловік несправедливо володіє згадуваними вище селами Смячю, Конотопом і Хрипківкою. Крім того, наводяться два уні-

⁵ Універсали Івана Мазепи 1687–1709. Уп. І. Бутич. НТШ Київ, Львів, 2006. Ч. I. С. 218.

⁶ Мищик Ю., Тарасенко І. З нових документів до історії Сіверщини (XVII–XVIII ст.) (ч. 8). *Сіверянський літопис*. 2017. № 6. С. 89–127.

⁷ Києво-Могилянська Академія в іменах XVII–XVIII ст. Енциклопедичне видання. Київ, 2002. С. 322.

версали 1752 і 1757 рр. гетьмана Кирила Розумовського (№№ 49, 50). На підставі першого бахмацький сотник Андрій Барановський був позбавлений цієї посади, оскільки про його пияцтво стало відомо гетьману під час його приїзду в Батурин. На місце Барановського призначався військовий канцелярист Кирило Забіла. Другим універсалом Забілу заміняв кацелярист Михайло Янович (Забіла посів уряд сотника Борзнянської сотні).

На підставі указу ГВК від 1738 р. (№ 44) Олексію Єсимонтовському надавався дозвіл піти у відставку «за драхлостію», тим більше, що його сини Василь і Федір «дійствително службу войсковую отправляют». Ще два документи 1734 р. (№№ 41, 42) теж відносяться до періоду правління Другої Малоросійської колегії. У першому генеральний військовий суд стисло доповідав правителю колегії князю О.І. Шаховському про кримінальні справи батуринця Матвія Сергієнка та переяславця Федора Іванова. У другому Фросина Горленко скаржилася йому ж на свекруху по першому чоловіку Домнікію Кандибу, яка не повертала їй гроші, виторгувані за горілку під час Гілянського походу 1725 р. Зауважимо, що стосунки Фросини з батьками першого чоловіка були напруженими, досить сказати, що свого часу вона хотіла їх отруїти. У листі 1760 р. (№ 53) чернігівський полковий обозний Іван Сахновський звертався до стародубського обозного Павла Скорупи з приводу переведення восьми коней з чернігівської полкової артилерії до стародубської для походу. Більшість коней призначалися «под музику полкову» з конкретним призначенням: «под трох трубачей три лошади, под одного сурмача одну лошади, под довбиша з літаврами одна ж лошади».

Деяко загадковим є документ № 45, датований травнем 1741 р. Це чолобитна брата й сестри Олексія та Марії Єсимонтовських. Вони скаржились на те, що їм не повертають млин на р. Воронусі нижче с. Шуморова (нині – Почепського р-ну Брянської обл.), якого було надано їхньому батьку Івану ще за гетьманування Брюховецького. Його передав полковник Леонтій Острянин (його каденція припадала на 1665–1667 рр.), який в літературі згадується під іменем Левко. Загадковість полягає в тому, що чолобитна була подана на ім'я немовляти царя Івана VI Антоновича (формально правив у 1740–1741 рр.). Це перша адресована йому чолобитна, яка трапилася нам в архівосховищах. У той само час згадується і про Петра II (як покійного), за якого, очевидно, розпочалися клопотання Єсимонтовських за млин. В іншій чолобитній (№ 47) селяни с. Крюківського скаржаться на кривди, заподіяні їм підданими бунчукового товариша Андрія Миклашевського, швагрю останнього – Петру Корецькому (він був одружений з А. Миклашевською). Андрій Миклашевський (1691–1751 рр.), представник відомого старшинського роду, став бунчуковим товаришем у 1735 р., отже, чолобитна не могла бути написана раніше цього терміну. Із згадуваних сіл можна локалізувати тільки с. Чубковичі (нині – село Стародубського р-ну Брянської обл.). Корецький був наказним стародубським полковником у 1722–1723 рр. Цікавими є суто приватні листи 1743 р. Фросини Лашкевич до чоловіка Івана Семеновича, стародубського городового отамана у 1740–1746 рр. (№ 46) та лист 1760 р. Олександра Петровича Лачинова до матері Анастасії Степанівни (№ 54). Додамо, що О.П. Лачинов був генерал-поручиком, а в 1764–1766 рр. воронезьким губернатором. Два листи 1753 та 1755 р. займають особливе місце, бо були написані відомим українським мемуаристом Миколою Ханенком (1691–1760) і його дочкою Анастасією. У першому (№ 50) Анастасія зверталася до свого чоловіка Петра Федоровича Савича. Зміст листа стосувався господарських справ, однак містилась і порада чоловіку: «я бы вам совітовала впрядь так не писат для того, чтоб иногда не пришло в руки чужие якие и чтоб не следовало к посміянию вашему». Другий лист Ханенко писав з дружиною Юлією (урожд. Корецькою) до зятя Петра Федоровича Савича та дочки Анастасії. Укажемо, що в 1752 р він отримав від гетьмана Розумовського ряд сіл, у т. ч. Городище, з якого і написав цього листа

(№ 51). Їхнє послання було відповіддю на лист зятя й дочки від 14.09.1755 р., відправленого з Загорівки (нині – село Борзнянського р-ну). Зазначимо (це впливає з листів), як русифікація поступово охоплює козацьку старшину: якщо листи часів Мазепи писалися українською мовою, то в останній третині XVIII ст. вони писалися вже переважно російською. Завершує цю статтю відомість батуринського земського суду 1771 р. (№ 55), яка містить відомості про судові справи Батурина.

Насамкінець зазначимо, що підписи-автографи в документах підкреслені нами, а слова, які не вдалося прочитати – знаком (...)*. Квадратними дужками позначені пропуски в тексті через якісь дефекти (обірвана частина тексту тощо) або відновлені по смислу слова. Датування, переважно подане кириличними літерами, переводимо арабськими цифрами.

Сподіваємося, що ці джерела будуть цікавими й краєзнавцям, оскільки проливають додаткове світло на історію населених пунктів Сіверщини, на соціально-економічну, церковну і культурну історію краю.

№ 1

1660 р. – Лист стародубського полковника Петра Рославця до воєводи Юрія Долгорукого.

«...отдавати и приметы войсковые скоро от е. ц. в-ва будут присланы, до рук ему подати, и вкупе с ним за е. ц. в-во готовы есмя помирати, даючи отпор всякому недругу и супостату наступающему на нас и на веру нашу православную. А пан Иоаким Самко, как совершенный гетман, всеми полки имеет владети, и против давного и звычайного уряду нашего войскового, доброго жаловати, а винного и своевольного карати против дел, чтоб большей разницы и своей воли меж нами не было; чтоб все позволили есмя и во владение подаем пану Иоакиму Самку, гетману нашему совершенному, подтвердивши сею присягою нашею, неизменно того додержати обещаем вечно. Так нам, Господи Боже, помози ради страстного терпения едиnorodного Сына Твоего. Аминь».

(ІР НБУВ. Ф. II. № 18408. Арк. 44. Копія 20-х рр. ХХ ст., знята з копії, яка зберігається в ф. «Сибірський приказ» (справа 612. Арк. 39 зв. – 40) РДАДА).

№ 2

1671, жовтня 31. – Радзин. – Лист Яна Гнинського до князя Радзівіла (регест).

Ми в лабіринті з московськими панами, котрі спеціально привели козаків і ставлять їх у столиці, щоб чинити ... евакуації Києва и при його контрадикції погрозували його боронити. Навіть сюди мали ввести три полки: Стародубський, Мглинський і Почепський, щоб перейшовши Сож, вони пустошили цей край.

(АГАД. Ф. «АР». Відділ V. № 4327. С. 17. Тогочасна копія).

№ 3

1674, серпня 3 (липня 24). – Табір під Смілою. – Лист переяславського полковника Родиона Димітрашка (Димитрашка Райчі) до серадзького підчашого.

«Я, маючи авізи про неприятельські замисли і про тамтешне навернення від в. м. пана, як зичливого ясновельм[ожному] нашому гетьману Війська його цар[ської] в[еличності] Запорозького і нам самих, котрими авізами зволиш увідомити нас, то не можу промовчати завзяття. Дійсно сама християнська повинність виявилася і виявляється, за що бажаю в. м. пану доброго здоров'я, котрого від Господа Бога зичу заживати при щасливих успіхах на многії літа. Дякую за виявлену щодо нас приязнь, котру виявляєш із своєї вродженої доброти. Також дуже дякую в. м. пану і прошу, щоб ця зичливість могла до кінця тривати і на єдиному шляху

залишалася. Мені і всім нам добре відомо, що й. в. й. м. пан Ян Собеський, маршалок великий і гетьман короний, з милості Божої за радою їх м. панів сенаторів, панів-рад і людей всіх станів і кондицій Корони Польської і В. К. Литовського обраний польським королем. З чого я ще більше б пишався, щоб сонце справедливості й блиску найяснішого маєстату й. к. м. додавало примноження хвали Божої, розширення слави Речі Посполитої, а неприятели святого хреста дізнавали страх і біду над собою. Треба й мені взаємно повідомити в. м. пана, що за наказом і указом нашого великого господара, його царської величності, я йду на спільного неприятели з боярином й. м. князем Григорієм Ромодановським, стародубським (?) ясновельможний й. м. п. гетман Запорозький, хоч війська не так швидко, як про це дають знати й. м., збирають велику потугу, бо вже всі неподалік збираються до їх мостей. Не сумніваюсь у милосерді Божому, що бусурманин – ворог святого хреста, з нами, спільно думаючими, отримає перешкоду з нашою перемогою, тільки б бунтарська пристрасна слава Дорошенка захотіла опам'ятатися. Але, як бачу, не може застаріла шкаралупа омитися від мерзенної злості, бо вже цілком сприяє слугам проклятої Оттоманської Порти і не тільки сам, але й брата й дітей своїх записує й записав та офірував в ту ж чортівську службу і виконує її. У чому ми не раз пересвідчилися, про що достовірно свідчать самі листи від наших військових. Недавно з такими листами до різних поганських особ Дорошенко послав був Івана Мазепу і дав цим поганським особам понад десять невільників у подарунок. Але з милостивого провидіння Бога, як (Мазепа) їхав і наблизився до ріки Інгулець, потрапив він до рук Івана Сірка, котрий пробивався через татар і з козаками йшов до ріки Буг. Ці листи, писані до поган, коли кошовий послав через своїх козаків й. пану гетьманові, тоді я, переписавши собі, посилаю для прочитання до в. м. Після цих листів інші листи Дорошенка наш ватажок там же з козаками перехопив і привіз до мене, котрі татарами галги-солтана послав через поля. Ці інші я й. м. пана гетьмана відіслав, а одні з них, який належить до пана галги, з моєї християнської приязні подаю в. м. і Короні Польській до перестороги, посилаючи їх до уваги і високого розуму в. м., як він, Дорошенко, робить союзи з різними монархами і обманює їх, чигаючи на погибель християнському народу. Минулого року як на вимогу й. к. м., його царська величність послав й. м. п. гетьмана і князя й. м. Ромодановського з військами на той берег Дніпра для рекуперації й визволення людей з бусурманської протекції. Тоді тричі до його царської величності посилав своїх послів, офіруючи підданство його царській величності, на що й присягу виконав сам у Чигирині, але потім своїх слів і присяги не дотримав. В інший минулий час у Великий Піст двічі через певних і значних своїх осіб присягнув, що вже розриває з проклятою бусурманською протекцією і хоче жити під християнським монархом, але й цю присягу зламав і кількості людей, миром забезпечених, видав татарам. Потім недавно містечка Орловець, Баклію, інші села, запевнивши їх милістю до мене, (а) й. м. пан гетьман тоді на цей бік Дніпра війська не посилав, з дружинами й дітьми безліч віддав у бусурманську неволю. Взагалі нічого доброго не виходить з його серця, тільки смута і чортівський обман і зрада. Про що й сам в. м. з його листів довідаєшся й можеш зрозуміти. Тепер затягнув до себе двох солтанів з понад десятьма тисячами орди, котрі є неподалік Чигирини, як про це «язики» кажуть, взяті на Бодах (?) (Bodach) і в чигиринській вилазці. Вони залишаються з моїм військом, я з ними вважаю щоденно маю сутички. Також «язики» кажуть, що й сам хан з своїми ордами на Очаків, вже місяць минув як переправився, а куди йде, про це нема певної відомості, хоча деякі кажуть, нібито під Кам'янець-Подільський і далі в Польщу. Запобігаючи неприятелиським замислам й. м. пан гетьман тоді посилав мене з частиною війська у ті краї над Дністер. Досить чинячи його наказу, я вже готовий. Про Алі-пашу я чув, що він залишається в Барі, до якого я буду пробиратися з великим старанням, тільки б мені Господь Бог зволив дати спосіб і допо-

могу, докладаючи якнайкращих способів, щоб схопити його. Тільки прошу, зволь в. м. пан з свого боку мати на нього пильне око, бо часто доведеться з бусурманами мати справу. За цим зичачи в. м. пану від Всемогутного Бога здоров'я і потіх, сам милості в. м. пану віддаюся.

Дано в таборі під Смілою дня двадцять четвертого місця липня року Божого тисяча шістсот сімдесят четвертого.

Димітрашко, полковник Війська його царської величності Запорозького».

(БЧ. ВР. № 173. С. 393–397. Копія кінця XVIII ст. Переклад з польської мови. Запис копіїста: «З оригіналу архіва двору (?) Лопотинських (dwor. Łopot.). Копія листа й. пана Димітрашка, полковника його царської величності Військ Запорозьких, до й. м. пана підчасного серадзького»).

№ 4

1675, квітня 20 (10). – Ічня. – Купча

«Року тисяча шестсот сімдесят пятого мсця априля десятого дня.

Перед нами, Остапом Золотарем, вуйтом, Ониском Коронвичем и Мартином Редкою, бурмистрами на сей час будучими иченскими, ставши очевисто Хвеско Білоцеровец сознал речевисто до сего запису, иж продал сіножат свою власную, никому ни в чом не заведенную, над Удаем помеж Василиевого Грицищенковой сіножати лежачую. Которую купил был Білоцерковец и Ива[на] Яценка посполу з Гришком Антоненком. Прето кром Гришковой половицы свою половицу сіножати и лозу понад рекою Удаем Давыду Петровичу за вусим золотых полской личбы вічними часы. На чом для вшелякое даня віри и далшой памяти и сее письмо Хвеско Білоцерковец перед нами, вышей описанным урядом, и при печати міской Давыду Петровичу для спокойного ему тоє сіножати уживаня даем.

Писано в Ічні року и дня вишей описанного. Устне прошоный от Федора Білоцерковца о подпис руки Федор Пісоцкий рукою».

(ІР НБУВ. Ф. І. № 50668. Оригінал, завірений підписом і печаткою).

№ 5

1678, лютого 28 (18). – Стародуб. – Універсал стародубського полковника Тимофія Жоравки (Олексієвича).

«Копия.

Тимофій Алексієвич, полковник Войска их царского пресвітлаго величества Запорожского стародубовский.

Пану сотникови почеповскому, атаману болоциеховскому (?), также войтови тамошнему и всім, кому о том відати будет належало, сим моим ознаймую писанем, иж яко здавна пн Петро Андросович, товариш войсковый, житель перебенский (?) за вірние свои у Войску Запорожском заслуги от прошлых полковников міл собі наданое з пожнями, з дубровою селище, называемое Туренково к выгоді своей домовой. Так и я, уважаючи оногo ж мененогo пна Петра ложоние з молодых літ в Войску Запорожскому отваги и прислуги, взглядом оних мененое селище, называемое Туренково, за тія якое и собі місті, то єсть з пожнями и з дубровою, сим моим ствердивши писанем, при ним цале и ненарушне заховую. Відаючи теди кождий о таковой волі моей, аби ему, пану Петру Андросовичу, яко заслужоному у Войску Запорожском товаришови, так и в держаню, яко и пожиткованню оногo селища, и найменшой не важился быти перешкодою властью уряду моего пилно варую и приказую.

Писан в Стародубі 18 февраля 1678 року.

На подлинном тако:

Зъвиш именованый полковник рукою властною».

(ІР НБУВ. Ф. ІІ. № 18385. Копія кінця XIX ст.).

1682, липня 25 (15). – Стародуб. – Універсал стародубського полковника Семена Самойловича.

«Семион Иванович, гетманич, полковник Войска их царского пресвітлаго величества и Войска (!) Запорожского стародубовский.

Пнам обозному, суди, асаулові, сотникові, полковым атаманові городовому, также войтові зо всім магистратом стародубовским, а именно чуйковским жителям и всим кому тилко о том відати належатимет, сим моим ознаймую писанем, иж презентовали предо мною пнове Михайло и Иля Рубцове, товариство значное войсковое и жители стародубовские, писма од прошлых старших себі даные на грунта одни Чернооковские за Татарским шляхом, а другие Брахловские за ричкою Соловою лежащие, о которие то грунтъа жители села Чуйкович, в тож товариство войсковое, именно Петр Дмитрович, Семен Грыгоревич, Степан Григоревич и иншие з ними, Рубцами, завод правный чинили, менуючи тые кгрунта кождий з них за свое власные, хотячи теды досконале видати чие б власне овые кгрунтъа милі (?) з них быть и завод тот успокоити, з умыслу од боку моего пна Тимофея Алексеевича, атамана городового стародубовского, на ревизию посылал, пред котором старынъци, именно Семен и Андрий Марченки, Алексей Олиошин, жители тимоновские, о кгрунта чернооковские за Татарским шляхом лежащие, в ревизии такое учинили признате, же мы, мовит, на знаки в кгрунті Чернооковском границы, ими ж (?) теж старинец четвертый Семен Решко, житель чернооковский, в тые слова признал, же, мовит, Чернооков за лядское державы был пна някого Стравинского и же прави чернооковцы почали були по дереву своити и землю. З яких мір прави Стравинский семдесят пчол в соснах чубковских казал выдрати, мовячи так: поневаж праві вы землю мою ходіте власную по дереву своите, побережыте ж, мовит, свое и дерево з моей земли, а перенесите на свою землю Чупковскую, моее купленое не нарушаючи. О кгрунта зас Брахловские з ревизии тое ж не иначе показалос, тылко тые ж выш помененые старинцы так признали: же праві граница Брахловская од Черноокова идет, взявши з Снова у верх річки Сомовою, з Сомовы у Воронец, з Воронца у Стративу, з Стратива у Лог, з Логу суходолом дубровою у Черемешку, з Черемешки зас у Снов правым боком – все Брахловская земля, дерево зас суплетное (?), то есть Брахловская и Чупковская земли прави чупьковцями не маш и не (?) раз так не было, що под обовязками сумменя своего признавали, чубковцы зас же ани сами через себе, а ни оними старыковцами з стороны того не довели, жебы тые кгрунта, опроч их в них волного им походу до дерева бортного з давных часов и тепер мают (?) им принадлежат. Овшем надаремно з ними, Рубцами, завод правный о тое чинилі Узнавши, оддаляем цале чубковцов од овых кгрунтов, а схиляючыс як до призна-тя старынцов выше менованных, перед зсыланими од боку нашего пном Тимофием Алексеевичом учиненнаго, так и до писм им, пнам Рубцам, на ужыване тых кгрунтов, здавна од старшых даных, а до того уважаючи их у Войску Запорозком прислуги, мененъные кгрунта пры их, пну Михаилу и Илии Рубцам, цале заховуем, позволяючи оным по прежнему владити и спокойне пожытковати. Що и сим писанем нашим ствержаем, докъладаючи то: ежели бы чубковцы после сее правное децызыи важилися их, Рубцов, о тые ж кгрунта турбовати, албо завод який колвек о оные вщынати, вины неодпустне тысячу талярей до шкатулы войсковой повинны будут заплатити. На що и сее наше писмо пры печати полковой с под-писом власною нашею руки потребующей стороні, то ест пнам Рубцям, далисмо.

Писан в Стародубі мсца июля 15 дня 1682 року.

Звыш менованный полковник стародубовский рукою».

(ІР НБУВ. Ф. II. № 18390. Дві копії кінця XIX ст. Внизу документа запис ко-піїста: «Музей укр[аїнських] древн[остей] В.В. Тарновского черниг[овского] губ[ернского] земства, рукопис № 77, копия XVII–XVIII в.».

№ 7

1683, березня 19 (9). – Стародуб. – Ухвала стародубського міського суду.

«Запис на стародубском городовом уряді в присутствии городского атамана Тимофея Алексієвича.

Разділ между вдовой шептаковского сотника Анной Ивановой Васильевой и ея сыном Филиппом Васильевичем 9 марта 1683 года.

Року 1683 місяца марта 9 дня.

За відомостю и zesланем от велможного добродія нашего его милости Семиона Ивановича, гетманича, полковника Войска их царского пресвітлого величества Запорозкого стародубовского, перед нами, урядом міским [...], перед нами: Самуйлом Ивановичем, суддею полковым, Тимофеем Алексієвичом, атаманом городовым стародубовским, и перед нами: Сергием Потаповичом, бурмистром, на той час на месцу войтом стародубовским, Степаном Тимофеевичом, райцами, лавниками, ставши очевисто Филип Василевич, козак и житель шептаковский, при суплице, поданой велможному его милости пана полковнику стародубовскому, жаловал и доходил на Анні Ивановні Василюевой, матци своей, жителки шептаковской, бывшей сотници, по zestю з сего світа родича своего належной части отчизны, половици, яко в тестаменци описано. Против жалобы и дохоженя сына своего, также о нестатечности его, сына своего, супликовала, ижбы, доходи од неї убоzства, где якое потратил, а иные речи и позабырал себї сам, и при контроверсии своей, міючой пред заселыми особами у суду, мененная Анна Василюева з сыном Пилипом, яко родичка, лагодне поступивши, во всим сынови своему поступила половину, як в крунтах лежачих, так у рухомых речах, фантах и сребри, що было, в кгрунти пахатном, также в пожнях сеножатных, в добрих и худых загонах, ей половица, а сыну половица, также що есть пляц дворовый, в самом місте Новгородку лежачий, у звикълых межах, ей половица, а сыну половица, и в том до того млина половицу, ей камень задний, а Пилипу, сыну ей, передний камень, валня одна ей, а другая сыну, ступы пшєнные ей двї, а сыну двї ступы, пашня голая, що есть в ямах, по половиці з сином, волов два сыну, старий и молодой, а сын жупан маєт матци отдати. И поступивши з собою лагодне, при отданю части половинной отчизны сыну своему, стоечи у суду пред заселыми особами, од боку панского zesлаными просилї уряду обїдвї стороны, абы то было писмом урядовым обваровано и стверженно, абы при частях половинных, яко вышєй описано, зостаючи, в депозиту своим мїли [...], далее не хотечи з собою алтеркации правной и гневу мїти. Що тєды им на прозбу менєнных, як ей, Анны Василюевой, так и сына ей Пилипа, принявши их ласковое померкованє и прозбу, ствержаючи тїє их половинные части, варуєм и умоцняєм урядовне держати собї спокойне, не мают уже о том з собою жадной альтеркации мїти в кождого суду и права. Що писмом урядовым ствердивши, казалисмо до книг міских записать, и есть записано».

(ІР НБУВ. Ф. II. № 18391. Машинописна копія початку ХХ ст. Запис копіїста: «Протокул справ поточних, 1683 год», оттиск из «Черниговских губернских ведомостей» 1857 г., стр. 11–12»).

№ 8

1683, травня 27 (17). – Стародуб. – Лист наказного стародубського полковника Тимофія Жоравки (Олексієвича) до полковника Іллі Новицького.

«Мсці пне полковнику комонний, мні велце мсцівий пне и приятелю.

Здоровя доброго и всяких от всіх добр давци помислностей в. м. м. м. пну, упреимє мїти зичу. Писмо добродія велможного его мл. пна полковника ншого стародубовского, писаное до в. м., м. м. пана, через умисльного козака моего

посилаю по указу его панскому не бавячи. Тое до ознайменя подаючи, ласци в. м., м. м. пна, пилно мя полецаю.

В. м., м. м. пну, всего добра зичливий пртел и рад служит Тимофій Алексіевич от вельможного его м. пна Симеона Ивановича, гетманича, полковника Войска их црского прес[вітлого] вел[чства] Запор[озкого] стародубовского, добродія моего, наказний.

З Стародуба 17 мая 1683».

(ІР НБУВ. Ф. II. № 14456. Оригінал).

№ 9

1684, червня 19 (9). – Стародуб. – Універсал стародубського полковника Семена Самойловича (Івановича, гетьманича).

«Симеон Иванович, гетманич, полковник Войска их црского пресвітлого влчества Запорозкого стародубовский.

Пану обозному, суді, асаулови и сотникови полковим, так же атаманови городовому, тут же и войтови, бурмистром и всему маистатови стародубовскому и кому тилко о том відати будет належало, сим нашим ознаймуем писанем, иж міючи мы уставичную от пна Михайла и Илии Рубцов, братов рожоних, товариства значного войскового, в их заводах правних о кгрунта докуку, о которие от літ килканадцат право з собою ведучи, не могли помирковатися, тепер на их же прозбу для финального и досконалого межи ними о тие кгрунта успокоеня, з умыслу от боку нашого пна Тимофія Алексіевича, атамана городского, и Василия Романовича, товариша войскового, и Бориса Карповича, бурмиистра, стародубовских, изсилалисмо, за которих особ зосланем сами доброволне межи собою учинили, яко нам на писмі подали, угоду, котрой тенор (!) так в собі мает:

Року тысяча шестсот осмдесят четвертого мсця мая двадцат осмого дня.

Перед нами, Тимофіем Алексіевичем, атаманом городовим, и Василием Романовичом, товаришем войсковим, и Борисом Карповичом, бурмистром стародубовским, особами, от боку велможного его его (!) милости пна Симеона Ивановича, гетманича, полковника Войска их црского пресвітлого влчества Запорозкого стародубовского, на помирковане пнов Михайла и Илии Рубцов, братии родное, в кгрунтах их отчистих, зосланими, наперед пн Михайло Рубец пропоновал справу свою в тот способ: иж, мовит, належит мні певную част кгрунту Стобковского, в держаню и в владінію брата моего Илии будучого, и з тих мір, же ему большая част противко части моей Полховское кгрунту поділеного инялося. На що пн Илия Рубец, боронячи части своей кгрунту Стобковского, так отповіділ: же я, мовит, того держуся, що на мене с поділу припало и пришло, на якое попарте и мунімента того поділу правние перед нами презентовал. Видячи теди ми, висланние особы, межи ними немалие алтеркаци и посварние примови и, не даючи им до далших заводов правных вступу, до згоди приводили такое, жеби пн Илия Рубец кгрунту своего власного, що на его с поділу припало, що колвек пну Михайлу Рубцу для випуску уступил, якож пн Илия Рубец за вислуханем так намови наше, яко и на указ, накланяючися до згоди, своего власного кгрунту Стобковского межи дорогами, одного городского (?) новопроложенного а другою, названною старим и давним шляхом Татарским, учинивши пята от реки Снови удовж до Ложков, отколя и повернулисмо, по половині уступил; одну половину, ідучи к городу по лівой стороні к дорогі новопроложеной, собі взял, а другую ж такую половину по правой стороні, к Татарскому шляху прилеглую, Михайлу Рубцу, брату своему, уступил, з таким докладом, же и дорогу для границы, кождий з них част свою взявши, серединою мают до тых же Ложков положить. Якое их доброволное угоди и згодного помиркованя постановлене, на тот час при бытности

пна Лавріна Борозни, товариша значного войскового, кгда сталося, обох сторон питалисмо: если контенти зостають тоєю своею згодою? Теди сполне отповідили, же коньтенти, на що и руки собі один другому придали, тилко пн Илия Рубец того домовлялся и просил, абы Михайло, брат его, греблю на его власном березі и кгрунт в Пловні (?), которую син его, Михайла, Иван,упором почал засипати, рассказал преч роскопати. До чого пн Михайло Рубец охотне наклонился и приступил, мовячи так: Мні з поділу річка Бобковская, а ему, Илии, брату моему, противко тоей річки Бобковского Плотнянская річка тако же з поділу инялася и пришла; зачим один другому не повиннисмо и наименшее в річках и ни в чом чинити перешкоди, где и сюю греблю брату моему Илии позволяю роскопати. Где и повторе на одержане своей добровольной угоди руки давши, просили нас обі стороні сполне, абысмо тую их угоду и записали, що ест и записано.

Писан в Шамовці року, мсця и дня вижей писаного.

Жебы теди тая их доброволне перед висланими нашими особами учиненая угода и нам до потверженя од них же поданая, статечне и ненарушне в потомние часи трвала, сим нашим так ствержаем и варуем писанем, иж если би яка сторона после сего часу болш сміла и важилася сюю анігилювати угоду и наше нарушати потвержене, удаючися до права, то не тилко повинна будет част добр своих кгрунтових тратити, але к тому еще тысячу талярій до шкатулы войсковой тая ж неотпустне мает заплатити. Що для ліпшее моци и твердости каждой зособна стороны сие наше писане при звиклой печати с подписом власное наше руки далисмо.

Писан в Стародубови 9 иуна 1684 року.

Звиш менованный полковник стародубовский, рукою. М[істо] П[ечати]».

(ІР НБУВ. Ф. II. № 18394. Копія кінця ХІХ ст. Внизу документа запис копіїста: «Музей укр[аинских] древн[остей] В.В. Тарновского черниг[овского] земства, рукописи № 71, подлинник»).

№ 10

1684, серпня 16 (6). – Стародуб. – Купча.

«Року 1684 мсця августа дня 6.

Я, Якуш Потика, житель мироновский, чиню відомо сим моим писанем, ижем продал пожню вічними часи пну Стефану Лисовскому, товаришу войсковому, за суму готовую, пишу осовито, талярей чотири, и потим же жеби вичними часи ні жона, ни зяти мои, ни з ближних и ни з далних не втручались.

Писан в року и дня.

Я, будучи Стефан Лисовский, чиню відомо при людях и віри годних: Северин, Савка Васков, Павел Васков, Кондрат Пличенок, Тарас Семенов. При которих людех зацних и віри годних діялося.

(ІР НБУВ. Ф. II. № 18399. Копія кінця ХІХ ст. Угорі документа запис копіїста: «Купчая на продажу Якушем Потыкой, жителем мироновским, пожни войсковому товаришу Степану Лисовскому за два таляра. 6 августа 1684 года». Внизу документа запис: «На обороте: Патики (С подлинника)»).

№ 11

1685, лютого 16(6). – Вороніж. – Купча.

«Я, Григорий Иванович, обывател усковкий, відомо чиню тым моим листом, доброволним записом, иж ку пилной моей потребі продадем власного моего полмлина з фундаментом ризаным на займане гребли от берега до берега на Османі реці нижей Трояна ліса к части млина Якима Шкуренка зостаючий, з смужалкою и з сіножатю славетному пну Иоаннови Холодовичу, пна Лазаровому

зятєви, обыватели и купцеві воронижскому, в вічност за сумму певную и готовую золотих двісти в совити. Которому млын збудувавши и греблю по моим фундаменту от берега до берега ведлуг уподобаня своего построивши, волно оным яко хотіти диспозовати, продати, заміняти, даровати, люб и на свой оборочати пожиток. Я юж цале того полмлина з сіножатю продавши, вічне з жоною и дітми ншими зрікаюся и приятелей моих, близких и далеких, отделяю. С которых жаден пна Ивана Холодовича, жону и дітей их в том полмлині з смужалкою и сіножатю о найменшую реч турбовати и жадной трудности задавати не повинен под зарукою до шкатулки войсковой талярей сто. На счо для ліпшой віри и далшой памяти даю сей мой запис пну Иванови Холодовичу, жоні и дітям их служачый, пред урадом ншим воронижским: пнами Савою Григориевичом, сотником, Василием Якововичем, атаманом городовым, Матвіем Петровичем, войтом, Леонтием Стрелком, бурмистром, Василием Андріевичом, ключником, при людях зацных и віры годних: Трохиму Онисченку, Антону Смоловику и инших немало с подписом руки писарской и притисненем печати урадовой.

Писан в Воронижу дня 6 февраля року 1685.

Иоан Михайлович, писар, рукою власною».

(ІР НБУВ. Ф. І. № 56249. Оригінал).

№ 12

1687, вересня 3 (серпня 23). – Стародуб. – Універсал стародубського полковника Тимофія Жоравки (Олексієвича).

«Универсал полковника Тимофея Алексієвича товарищу войсковому Никиті Иволгі на сіножать над р. Туросною при с. Буровскі 23 августа 1687 года.

Список с письма, каково дано Микиті, что прозывается Иволга, на сіножать ево, от пана полковника даного.

Тимофій Алексієвич, полковник Войска их црского пресвітлаго величества Запорожского стародубовский.

Всему старшему и меньшему полку нашего товариству и кому тылко о том відати належати міет, сим моим ознаймую писаньем, иж Микита Матвіенко, товарищ полку нашего войсковый, житель села Бутовска, прекладал мні скаргу на войта Душкинского и десятника Книвецкого. Которие якобы в час его, Микиты, в дому небытности, але войсковом на Крым поході, власную его сіножать отчизную, над рікою Туросною, от рубіжа Мічкова лежачую, на которую он и письма от антецессоров мает, хотячи завладіти, скосили помененного села жителями. Зачим на скаргу его, Микиты, перед мене занесенную, припозваные будучи, войт Душкинский и десятник Кневицкий, як сами до того зналися, же неналежне в помененную сіножат почали были втручатися, що и околичных сел жители и того свідомые твердили. Так я, уваживши его, Микиты, слушное за своим власным стояньє, при нем тую сіножать вічними часы заховаю, позволяючи ему, яко своим власным угодем, владіти и пожитковати. Відаючи теды о том, абы помененный войт и десятник со всіми посполитыми людьми в потомние часі в тую пожню не важилися втручатися, так же и никто жадного ему не чинил пренагабаня, міти хочу и пилно приказую.

Писан в Стародубові 23 августа 1687 году.

У подлинного приписано:

Звыш менованный полковник стародубовский рукою.

У подлинного – ж печать».

(ІР НБУВ. Ф. ІІ. № 18404. Копія кінця ХІХ ст., знята з копії. Знизу документа запис копіїста: «Великотопальский архив кн[язя] В.Н. Долгорукова, опись имений Ломиковского, л[ист] 55; копия, писанная великорусским почерком»).

№ 13

1687, вересня 22 (12). – Батурин. – Універсал гетьмана Івана Мазепи.

«Иоан Мазепа з Войском их царского пресвітлого величества Запорозским всім кому о том відати надлежить, а особливе пану полковникові лубенському и всей старшині и черні Войска Запорозского, ознаймуем, иж пьрекладал нам пн Илия Новицкий, полковник комонний, же купил он греблі вашей містечка Снітина под селом Хотакими в полку Лубенском в сотні Сенецкой знайдуюччюся на реки Сулі за певную сумму, якая в записі ему на тое, от продавцы данном, положена есть, на которой любо почал юж млины фундувати. Однак для болшой крепости просил нашего на тое універсалу и для цілого построения оных млинов жадал рейментарского позволения. Мы теди, респектуючи на его, пана Новицкого, значние и годные в Войску Запорожском прислуги и в оказиях военных праці, а відаючи, же и в далший час з оных есте згоден, яко тую его куплю сим універсалом нашим укріпляем и утверждаем и позволяем ему помененную греблю цілі в свою обьявши область и млины на сим построивши, користовати и пожитки всякие, з оных приходячие, отбирати. Так міти хочем и приказуем, абы ему, пну Илии Новицкому, полковникові комонному, ніхто з старшины и черні в том жадной и наименшой чиниты перешкоды и перенагабанья не важився. Варуем однак тое, абы от тоей перечною (!) пана Новицкого греблі вишим млином не было якої перешкоды и войсковому скарбу вобытку (!).

Дан в Батурині сентября 12 дня 1687 году.

Звыш менованый гетьман рукою власною».

(ІР НБУВ. Ф. 201. № 73. Арк. 34 зв.–35. – Копія ХІХ ст. Внизу документа намальоване коло, всередині якого написано: «місто печати рейментарской»).

№ 14

1688, лютого 19(9). – Лукомль. – Лист охочекомонного полковника Іллі Новицького до гетьмана Івана Мазепи.

«Ясневелможний милостивый мсци пане гетмане, пане и добродію мой!

Сими часами, меновите февруария пятого, шостого, осмого почали были появляться тривожливыи от побережа, то есть от кошового з Низу и от иных, відомости, которыми, не отобравші певности, не турбувалем велможности вашей. А же тепер упевнившись: с тысячу орды, з поля пришедшы, уласовских людей на футорах на устю Тясмина зимуючих, з овцами вырубали и за ними, як змінкуе асаул наш с побережа у своим листі, козацтво уласовское пошедши в погоню, нагнали ватагу тую у Бахматовых озер и там помощью Божьею, а щастям велможности вашей, языков поймали. Которые то языки повідают, стосуючись до мовы оного, которого послалем до велможности вашей (Яска Бута) мови, же понад Инкгулами на дві части орды стоят и иміют свой замысл под города украинные вдарить. Тое ознаймивши велможности вашей, самого себе вашей панской полецаю ласце.

З Лукомля февруария 9 1688 року.

Велможности вашей, панови и добродієві моему, найнижшым назавше зостаю слугою.

Гелияш Новицкий, п[олковник] к[омонний].

Ясновелможный добродію!

По написаню листу сего пришел к нам в Лукомль выходец, кажется з Барышовки, а взятый в року 1686 с коломиїцами у Кодачку за Василковом, тот неділь чотыри минуло февруария 7 як вышол с Криму и повідае, же при нем всі з Криму вышли орды, тылко хана самого еще ождали.

И тот выходец межи иншими роспытками повідал, же переписывано еще з

літа по вказу ханском увесь, сколько неволников в Криму есть и вынашлось сто и сім на реестрі тисячей.

Добродію мой! Сію відомість далем відати и его м. боярину в Білгород, так тим в Охтирку и понад Коломаком полковником наказьним, застаючими з войсками, и пану полковнику сумському, миргородському и гадяцькому».

Запис копіїста: «Подлинник за подписью Новицкого писан на листе бумаги, который был сложен пакетом и запечатан небольшою печатью на красном воску под кустодиею. На пакете надпись: «Ясневелможному, а мні велце милостивому пану и добродієви, его милости пану Иоаннови Мазепі, гетманови Войска их царского пресвітлого величества Запорожского, покорне належит». Над надписью помета: «От п. полковника комонного з відомостью, подан февр[аля] 11 д. року 1688».

Верно: К.М. Оболенский.

С подлинным сверял С. Иванов».

(ІР НБУВ. Ф. ІІ. №13518–13635. Арк. 213. Тексту документа передує запис копіїста: «527. – 1688 года февраля 9. Письмо комонного полковника Ильи Новицкого к гетману Ивану Мазепе о приготовлениях крымских татар к нападению на города украинные»).

№ 15

1688, березня 18 (8). – Стародуб. – Універсал стародубського полковника Тимофія Жоравки (Олексієвича).

«Универсал полковника Тимофея Алексієвича, выданный товарищу значному войсковому Федору Пучковскому на владіние селцем Урянцами 8 марта 1688 года.

Тимофій Алексієвич, полковник Войска их црского пресвітлаго величества Запорозкого стародубовский.

Пном обозному, суді, асаулови, сотникови полковым стародубовским, а особливе пну сотнику почеповскому, атаманови городовому и войтови тамошним и кому тилко о том відати належатимет, сим моим ознаймую писанем, иж прихиялючися я до листу самого ясневелможного добродія его милости пна Иоанна Мазепы, гетмана Войска их црского пресвітлого величества Запорозкого, о показане респекту на пна Федора Пучковского, товариша значного войскового, через того ж ко мні дирыкгованого, а до того уважаючи на его давные у Войску Запорозком услуги и праці и до далших таких же его заохочаючи, надаю ку вспартю его домовому селце, прозиваемое Урянці, в ключу Почеповском лежащее, а то в заміну селца Слободки Булашови, которим он з ласки войсковое по той час владіл и пожитковал. Яко теды и тим селцем речоним Орянцями до ласки самого ясневелможного добродія его милости пна гетмана, войсковою и моею спокойне позволяю ему владіти и пожитковати, так в том жадною и найменшою аби ніхто не важился бити ему перешкодою. А войт орянский зо всіми посполитыми тамошными жителми, абы належитое ему отдавали послушенство, не оказуючи жадного по собі противенства, міти хочю и сим моим універсалним писанем ваярю и приказую.

Писан в Стародубові 8 марта 1688.

Звыш менованный полковник стародубовский рукою. М.П».

На обороті: «Універсал от полковника Тимофія на село Урянци.

Тимоха, полковника, на Булашево тож універсал».

(ІР НБУВ. Ф. ІІ. № 18408. Копія кінця ХІХ ст., знята з оригіналу. Запис копіїста: «С подлинника»).

№ 16

1688, липня 30 (20). – Стародуб. – Випис з стародубських міських книг, який містить у собі універсал стародубського полковника Тимофія Жоравки (Олексієвича).

«Випис з книг міських права майдебурского ратушу стародубовского.

Року тысяча шестсот осмдесят осмого июля двадцатого дня.

Перед нами, урядом міским их царского пресвітлого величества стародубовским, передо мною, Исааком Ермоловичом Деревянкою, войтом, Спиридоном Яковлевичом Шираем, Сергием Потаповичом, бурмистрами, райцами, лавниками и пред всіми сего року засилими особами, ставши очевисто пан Иван Романовский, значний товариш полку Стародубовского, житель мглинский, презентовал урядові его мылости пана Тимофія Алексієвича, полковника стародубовского, подтверженное писмо, правне, урядовне при печатех и подписі рук старшины войсковой з товариства, а міского, яко войт мглинский з посполитими людми, ему, пану Ивану Романовскому, выданное, тое теди его мылости пана полковника подтверженное писанне, на врьді вголос вычитавши и правное подтверженне узнавши, до акт міських стародубовских казали принять, которое то подтверженное письмо так в собі описанное:

Тимофій Алексієвич, полковник Войска их царского пресвітлого величества Запорозкого стародубовский.

Пану обозному, суди, асаулом полковим стародубовским, всему старшему и меншому полку нашего товариству, а особливе пану сотникови мглинскому, атаману городовому и войтови тамошнему зо всіми посполитими людми и кому тилко о том відати належатимет, сим моім ознаймую писаннем, иж пан Иван Романовский, товариш значний полку нашего, мглинский житель, презентовал мні на певние кгрунта, меновите на займище, прозиваемое Есимонтовское, над рікою Воронусою и Олшаною лежачое, починаючися от ріки Воронусы з Крутого рову, Плошовиную уз лісом по дорогу слободскую до Алшаны річки о значное писмо урядовое при печатех и подписі руки старшины войсковой з товариством, а міскою, яко то войта мглинского з посполитими людми, ему виданное, з таким докладом, иж он, пан Романовский, мает того вічними часи без жадного повотеня (?) за живота, не узнаючи ні от кого найменшого пренагабання и трудности, а на сміючом через виразнии обваровання чинити перепону, положенно в том же писмі двісти талярей до скарбу войскового вини, яко теди он, пан Романовский, через літ килко около того кгрунту ложил свою працу и значние кошты, виправуючи сирие луговатие містца на пахание поля, а просил мене для тим певнійшого в потомний час тых кгрунтов роспрацованних уживаня о потвержене. Так я, едно стосуючися до урядового ему, Романовскому, на спокойное реченного кгрунту, прозиваемого Есимонтовского, уживане выданного писма, другое – уважаючи на поднятую в розробленне оногo працу, до того так значние и неустаючие в Войску Запорозкому видячи его услуги, позволяю ему того кгрунту спокойне уживати. Видаючи теди о том, кождий так з старшины, товариства, яко посполитим абы найменшого ему, пану Романовскому, не важился быти перешкодою и пренагабанием, міти хочу и сим моим універсалом варую и ствержаю, на остаток на неспокойного и сміючого ему чинити перешкоди, покладаючи талярей двісти до скарбу войскового вини.

Писан в Стародубі первогадцать дня марта тысяча шестсот осмдесят осмого року.

У того подтверженного писма при печати полковой подпись руки тими слови: Звыш менованный полковник рука власная.

И для ліпшого умоцнення тое писмо потверженное на потомние часи до акт міських стародубовских принявши, казали записати. З которых книг з подписом

рук и притисненем печати урядовой ему, пану Ивану Романовскому, выписом дали.

Писано в Стародуби, року, мсца и дня вишписанного.

В подлинном подпись такова:

Исаак Ермолович Деревянка, войт стародубовский, зо всім майстратом».

(ІР НБУВ. Ф. II. № 18417. Копія кінця XIX ст. Внизу документа намальоване коло, всередині якого написано: «место урядовой печати» і запис копіїста: «Румянц[евская] генер[альная] опись Малороссии, полк Стародубовский, т. 101, Обозрение Румянц[евской] описи, стр. 643»)

№ 17

1688, листопада 6 (жовтня 27). – Стародуб. – Універсал стародубського полковника Тимофія Жоравки (Олексієвича).

«Тимофій Алексієвич, полковник Войска их царского пресвітлаго величества Запорожского стародубовский.

Всему старшому и меншому полку нашего товариству и кому тілко о том відати належатимет, сим моим ознаймую писаньем, иж склонившися я на прозбу пана Григория Ференсбаха, товариша знатного войскового, а до того особливе респектуючи на его войсковие услуги, позволилил ему в селі Кириковці на річці Цитві в вершині на сыром корені власным своим коштом и працею греблю заняти и на ней ку вспартю домовому млын построити. Відаючи теди о таковой волімо-ей, абы ему, п. Ференсбаху, яко в займованю на помененном місцу гребли, яко и построению млына, ништо жадною не был перешкодою, властью уряду моего полковницкого варую и сим фундушовим писмом приказую.

Писан в Стародубі 27 октября 1688.

На подлінном подпис:

Звыш менованный полковник стародубовский рукою. М.П.».

(ІР НБУВ. Ф. II. № 18421. Копія кінця XIX ст. Знизу документа запис копіїста: «Арх[ив] черниг[овского] деп[утатского] собр[ания], шк[аф] 3, п[олка] 18, д[ело] № 1706, копия»).

№ 18

1688, листопада 8 (жовтня 29). – Над р. Інгулом. – Лист охочекомонного полковника Іллі Новицького до гетьмана Івана Мазепи.

«Ясневелможный милостивый пане гетмане, велце наш милостивый пане и добродію!

Взявши мы поважное от велможности вашей рейментарское, а праве отцевское на побіду врагов креста святого благословение, старалисмося о тое, абисмо як найдостовірній услугу нашу теперешней дороги нашей велможности вашей, панови нашому милостивому, могли зо всім застаючим з нами войском отдати, и любо неприятель, дочувшися о замислах наших и о зближеню ся нашом под Очаков, тоей ночи, какой мы з четверга на пятницу прийти хотіли перед світом, з армат частокротне стреляв, даючи знати овим вескам, которые понад лиманом застают. Еднак мы, взявши Бога на помощь, а світа дочекавши, рано тоей ж пятниці 19 дня октоврия, спорядивши все войско конно и пішо, як належит до военного експерименту, под Очаков город притягнулисмо и там з татарами и яничарами поля давши, одних у замок, а других у воду, з маджар от кальги сольтана на тот час з виправою простуючи, ку домам в Крым до хана за щастям православних монархов наших и велможности вашей, пана нашего милостивого и добродія величайшаго, печоловитим рейментарским радінием, угналисмо, и ясыру на сотце душ отгромили. В остатку посад один и другий, так теж и пашні в гумнах випаливши, статок, бидло, и вівьці, що зможна било, загорнувши, повернулисмося назад того

ж дня з войском зараз, и ночовалисмося у двох милях од Очакова на Аньчокраку. А тепер з услугами нашими до велможности вашой, пана нашого милостивого, поспішаем, з якими застаючи назавше.

Велможности вашой, пану моему милостивому и добродієви, всего добра жичливим и найнижайшим слугою Гелияш Новицкий, п[олковник].

Дан над Инкгулом Великим 29-го октоврия 1688 року.

Иосиф Кулик.

Григорий Пашковский, п[олковник].

Михайло Кузмович, п[олковник].

Петро Кожуховский п[олковник].

Иван Момот, п[олковник].

Григорий Зарудний, п[олковник].

Люде были в сьом поході и под Очаковом:

В полку моем чтыриста семдесят чотыри.

В полку Пашкувского чтыриста девяност девять вусим.

В полку Михайловом двісти девяност шесть.

В полку Кожуховского чтыриста трыдцать и сім.

В полку Переясловском тысяча сімсот.

В полку Миргородском шестьсот и десять.

З доброю выправою, цилком куль, до гармати было десятков скилка, так же и пороху».

(ІР НБУВ. Ф. ІІ. № 13518–13635. Арк. 373–374. Копія першої половини ХІХ ст. Адреса: «Ясневелможному велце нам млствому пану и добродієви, его милости пану Иоанну Стефановичу Мазепі, гетманови Войска их царского пресвітлого величества Запорозкого, панови нашому милостивому, покорне»).

№ 19

1689, червня 7 (травня 28). – Батурич. – Лист генерального судді і наказного гетьмана Михайла Вуяхевича до міської верхівки Борзни.

«Мой ласкавий прител пане атамане борзенський и пане войте тамошний з бурмистры.

Поневаж Грициха того своего злого учиньку жалуючи, досит тому укривьжоному отцеву зешълое забитое небожьчиці с того світа учинила, сорокоуста за дшу ее уеднала, теди суд наш респекътом и малих дітей, и прихилившись на прозбу отца Грицишини и дядка, от вязеня увольняет. С которого абысте в. мст юж жадного датку не витягаючи, выпустили и в дом до дітей пусти[ли] и вольно мешъкат (памяти на гріх той, жебы до до покути ся доброволне удада) позволили. При тым по вис того пилно хотечи міти и остаю (?) назавше.

З Батурина мая 28 1689року.

В. мтем всего добра зычъливий приятел их црского пресвітлого величества Войска Запорозкого енералний судя и наказний гетман Михайло Вуяхевич, рукою».

(ІР НБУВ. Ф. І. № 50909. Тогочасна копія).

№ 20

1693, червня 21 (11). – Батурич. – Універсал гетьмана Івана Мазепа.

«Их царского пресвітлого величества Войска Запорозкого гетман Иван Мазепа.

Ознаймуем сим нашим писанем пну Ивану Мировичу, полковникові переяславскому, старшині полковой, сотником, атаманом и всему старшому и меншому того полку товариству и посполству. Поневаж прошлых ст Воскресения Гспдня яко занятого гетмана з старшиною войсковою енералною и самих в. мстей панов

полковников обраного, так и всего знатнїйшого товариства и посполства ухвалою, зостала скасована и отставлена, якої термін, в интересах наших выражений, в сем року скончиться, а на том такое зезволенем общим учинилося постановлене, жебы з шинков горїлчаных на заплату полкам охотницким комонным и пїхотным и на иные розные росходы войсковие збырана была сумма так грошовая, якая з прибылей арендовых до скарбу войскового доходила. Теды з умислу засилаючи вас сим листом нашим, пилно мїти хочем и приказуем, абысте зо всіх полку воего городов старалися без жадное мешкоты оную сумму, которїї горїлчаным промыслом бавятся и шинки горїлчанїї держатимут, подлуг учиненного постановленя збирати и присилати к нам в Батурун. Тое однак докладаем и пилно варуем, абы люде тїї посполитїї, которїї своїх вынниц не мают, а горїлчаным помислом не хотят бавитися и оною шинковати, не были до складки тоеї раты грошової насилїем примушаны и притяганы, але хто тими горїлчаными промыслами и шинковим орудоватимет, шукаючи себї з них прибелы, тот мает кождый належитую вложенню от себе повинность складати и отдати. Якую волю нашу рейментарскую виразивши и повторе о тое приказавши, Гсду Бгу вас всіх поручаем.

Дан в Батурунї юня 11 1693 року.

Звыш менованный гетман Иван Мазепа рукою власною».

(Національний музей історії України. ІР. № РД-3096. Оригінал).

№ 21

1698 (?) р. – Любеч(?). – Купча.

«А я, Ониско Потїенко, если бым могл противним быти, а церкви Божой стой Пятници дани кождого року не давати до Любеча, яко и иные сябри з того острова дают, теди по повинен буду тую вину заплатит, которая ест в праве войсковом выраженная, на кгрунта церковние даном и в декъретах розних потверженом.

Я, Сидор Кузменко, жител кротинский, принял ув Ониска Потїенка сей лист, а ему гроши вернул, що вон купил вуз (?) без нашего відома в моего брата вуз купил за 11 (?) коп., а ему дал коп 10».

(ІР НБУВ. Ф. І. № 50256. Оригінал).

№22

1701, липня 1 (червня 21). – Батурун. – Лист Марїї-Магдалини Мазепа до стародубського полковника Михайла Миклашевського.

«Мсці пане полковнику стародубовский, мой ласкавий приятелю.

Відомо чиню в. мсці пану, о чом и писалес о змерлой небожчиці судиной вашей полковой. Которая за живота своего еще леговала, мїючи и сама живот свой сконъчити в монастирї нашем и реестровне подала мнї свої добра, якие през вік свой нажила. Той теди реест добр посилаю през умисльную гспжу намістницу глуховского монастира, а при тих лежачих добрах мїла оная готових грошей, золотих пятсот, якие не тилко що мнї, леч и многим сестрам монастира нашего, би[в] в нас, объявила и и по смерти своей не кому иншому, тилко нашой обителї стой леговала. За которую преставшую дшу в нас давно сорокоуста и иншая церумония отправляется. А в. мс. м. пан з своей любъви до мене и до мыстца стго прихилнути, рач так тие гроши зискавши, приказат намістьници отдати и тие лежачие добра слушним оценовати шацунком, люб продат приказат или всем торг учинит извїстно, о тое велце жадаючи, зостаю.

В. мс, мс. пану зичлив[ая] приятелка Мария Магдалена Мазепаина, игумения монастра девичого Вознесенского киевского (?) глуховского (?) печарского.

З Батурина июня 21 року 1701».

(Національний музей історії України. ІР. № РД-81. Оригінал).

1703, вересня 26 (15) (?). – Стародуб. – Супліка на імя гетьмана Івана Мазепи колишнього стародубського полковника Тимофія Жоравки (Олексієвича) та інших представників стародубської верхівки про захист їх від несправедливого позову Микити Михайлова (регест).

Микита Михайлов «капитон», тобто розкольник, ще за полковництва Тимофія Жоравки (1669, 1676–1678, 1687–1689), маючи царську грамоту, приїжджав у Стародуб «з борницком» і за тією грамотою «подданных пана Халецького, старости мозирского, слободских москалей заграничных, которые приехали того часу в Стародуб у форманы найматися, хотіл арештовати и домовлялся того у пана полковника помянутого Тимофія», але той йому відмовив, тому що він не був з цією грамотою в Батурині у Мазепи «где власне первей належало ему было оказатися и без вашего рейментарского указа не важился пан полковник заграничных людей арештовати». Микитка вперто цього домагався і поїхав у Батурин. Він вернувся з листом Мазепи, в якому йшлося про те, що Павло Федорович, котрий по декрету пана Халецького винуват Микитці осмдесят и двіх тисячей золотих з лишком, и по нем, Павлу, поручников не нашло бы ся невинным не турбовать людей». Тому Жоравка послав для слідства щодо справи Микитки з «людми заграничними» Дмитра Зурмана, полкового обозного (у 1688–1702 рр.), Самійла (Колничого?), суддю й Миколу Чернолуцького, полкового сотника. Чотирьох арештованих поручителів Павла Федоровича: Івана Старикова, Івана Салоського, Дорошка Даниліва, Івана Максиміва, підданих пана Халецького, передали в руки Микитці. Але невинних людей, які були з поручителями, але не ручалися за Павла, вільно відпустили. Микитка тоды конфіскував у арештованих коней з хомутами й саньми й відпустив їх у самих сорочках. З-за кордону таємно приїхав Данило Скоробогатий – батько поручителя Дороша й організував втечу з тюрми всіх поручителів. Тоді Микитка вдруге бив чолом цареві й поскаржився на полковника і всю верхівку, які нібито взяли від арештованих хабар («корупції») й відпустили їх на волю. Микитка отримав нову царську грамоту, бив чолом і Мазепі. Останній послав у 1697 р. в Стародуб для слідства Захарію Шийкевича (генеральний писар у 1665–1669 рр.), який визнав правоту стародубців. «Напотим пан Захарий Шыйкевич з нами, обозным и судиею полковими, ездил за границу ку слободам пана Халецького и там недел чотири стоял и чинил розиски» і виклав результати слідства на папері для Мазепи. Останній відіслав результати розслідування з паном Висоцьким до Москви в Малоросійський приказ. Там думний дяк Омелян Украинцов погодився з цим і наказав зберігати документацію в приказі. Ми ж, місто Стародуб, зазнаємо збитків, бо аж до Варшави мусили їхати до пана Халецького. Микитка ж не заспокоївся й після цього, і хоча він вже помирився з Павлом Федоровичем, але продовжує нас, невинних, турбувати. Просимо в. м. взяти нас під свою оборону.

Колишній полковник Тимофій Олексійович, обозний Дмитро Зурман, Спиридон Якович Ширай, стародубський війт.

(ІР НБУВ. Ф. II. № 18451. Машинописна копія. Цю інформацію багато в чому повторюють «расспросные речи» Микити Михайлова, які він виклав 12 (1). 09. 1700 р. у генеральному військовому суді в Батурині. Вони зберігаються там же у копії кінця ХІХ ст., знятої з оригіналу документа, який знаходився у МГАМИД (нині – РДАДА) зв'язці 1284/1261 «Малороссийские подлинны акты». Водночас в «речах» є додаткова інформація, як от те, що Микитка був у дитинстві вивезений своєю матір'ю «Акилиною Фоминою дочкою» з Москви у Харків разом із старшим братом та ін. Там втікачів пограбував місцевий воевода, тому вони перебралися в Чугуїв, потім у Стародуб, де жили у бідності. Коли й тут посилювався тиск на старообрядців, вони втекли у Річ Посполиту. По смерті матері брати перебралися у Мозирське староство

у містечко Халчу, де стали підданими шляхтича Халецького і зайнялися торгівлею у Москві. Йдеться про його конфлікт з боржниками, про конфіскацію ним у Стародубі майна купців-поручителів у 1689 р., про конфлікт з зятем. Цей документ був стисло переказаний в кн.: Лилеев М.И. Из истории раскола на Ветке и в Стародубе XVII–XVIII вв. К., 1895. С. 145–146).

№ 24

1708, серпня 5. – Козацький табір під Пиковем.– Новина.

«Про Булавіна таку чинили правдиву реляцію, що було розбито кілька частин його війська. Коли на нього війська його ж команди intremnit (?), що їх він губить, не маючи щастя у війні, він на них кинувся, почалися бунти, щоб вбити його. Коли його хотіли взяти в одному містечку, він сам з розпачу забив себе пострілом з свого пістоля і так був заспокоєний цей бунт».

(АГАД. Ф. «АР». Відділ 34. № 210. Оригінал).

№ 25

1711, лютого 23 (12). – Стародуб. – Випис із стародубських міських книг, який містить у собі купчу.

«Випис з книг міських стародубовских права майдебурского.

Року Бжого тысяча сімсот одинадцятого мсця февруария второгонадцят дня.

На майстраті црского престлого влчства стародубовском перед нами, Прокопом Силенком, обозным и наказним полковником стародубовским, Демяном Ермолаевичом, войтом, Ерофіем Середою и Демяном Григориевичом, бурмистрами, райцами, лавниками и всіми рочне засілими радними, постановившиися очевисто Микита Пархомович, житель села Кузнец сотні Поипутской, явне, ясне и доброволне, а непримущоне, до книг міських стародубовских зознал, иж кгрунта пахарние и сінокосние з отчиною двором и огородом, гумном и зо всіми до них принадлежностями в селі и при селі Кузнецах лежащие, як сам уживал и в держаню своем міл, отял (?), продал и поступил в моць и вечистое держане его млсти пну Ивану Борозні, знаменитому товаришові войсковому полку Стародубовского, малжонце и потомком его на вічност за сумму певную и сполно до рук продаючого одобранную, то ест золотих сто тридцят грошей личбы литовской монети доброй, з которого одобраня сим же вечистым записом квітовал его млсти пана Борозну. Волно теды его млсти пану Борозні тими, вижей мененними кгрунтами, малжонце и потомком его спокойне владіти и пожитковати, кому хотя продати, даровати, з ким заменить и ку найліпшому пожиткові своему оборочати вічними часы. А помененный продавца себе самого, жону и потомков своих от вижей специфікованних угодей отдалил и вічне зрелся, до которих интересоватися, перешкоды и наименшой шкоды чинити не повинен и потомкы его не будут могли под зарукою золотих сто двадцяти и нагороженем шкоды голим словом менованой. Якое продаючие доброволное зознане по прошению продаючого казалисмо до книг міських стародубовских записати и ест записано. З которих и сей випис под печатю урядовой и подписом рук нас, маистрату, стороні того потребуемой ест видан.

Писан на маистраті стародубовском.

Царского сщенийшого величества маистрату стародубовского войт з бурмистрами и райцами Демян Ермолаевич.

Прокоп Силенко, обозний, полковник наказний стародубовский.

Григорий Отвіновский, писар маистрату стародубовского, з книгами скориговал».

(ІР НБУВ. Ф. І. № 53259. Оригінал, написаний рукою Отвіновського, завірений підписами і печаткою. Запис на звороті: «Випис его мл. пну Ивану Борозні на кгрунта от Микити Пархомовича кузнецкие»).

№ 26

1711, квітня 17 (6). – Новгород-Сіверський (?). – Чолобитна Федора Лісовського.

«Року 1711 мсця априля 6 ден подал я на имя царскаго влчства челобитную гспдну столнику Федору Ивановичу Протасову. В которой написано, чтоб дат мні ассекурацію в том, что будучи мні на ураді сотничества новгородского, тамошним обивателем, которие на мене праведно и неправедно били челом, оним за тое не мстит и впред им, новгородским обивателем, без проступства и винности обид, самоволних здирств и всякого озлобления не чинит. А ежели явитця мой який неправедный суд или самоволное здирство албо якую самоволную тягость, чого в Малой Росии не поводится и не против прав малороссийских якую учиню противност и за тое волен ясневелможный пн гетман отобрать от мене сотницкий уряд и кому будет его ясневелможного воля, оний отдать. Кроме того, ежели главние мої неприятелі Данило Куневский, который хошет сотником бити, да Парфен Пекалецкий станут инстигуючи на мене, приносят доношение и тому би их неправедному доношению не вірити и ежели кому от мене учинитця разорение и обіда и тот обидимий повинен на мене бити челом сам в своїх обидах чрез себе, а не по їх, супостатов моїх, Куневского и Пекаліцкого, наущениям, в том я сам своєю рукою подписуюся.

Федор Лісовский».

(ІР НБУВ. Ф. І. № 50711. Оригінал (?)).

№ 27

1719, серпня 13 (2). – с. Курінь. – Лист бахмацького сотника Семена Боровського до гетьмана Івана Скоропадського.

«Ясневелможный мсці пане гетмане, всемилостивійший мой пане патроне и великий добродію.

Крайняя нужда убогой сотні моеї примусила мене чрез негодную літеру мою ясневелможности вашой пнскої наприкритися, же згола в малолюдной сілскої сотні моеї неоткол жадних сотенних не міючи приходов, не тилко переезжаючим гостем, як всюда по иних сотнях и городках ведеться, ніоткол подорожних живности давати, кроме зубожали на таком худом вакансі домок мой міет, тим контентую и венерую кожного, навет для уставичних сотенних росходов и паперу ні щого и ні за що купити. По общом теди согласию сотнян моїх падши до ног ясневелможности вашой рейментарской, всепокорній прошу пожаловати нас ярмарочком бахмацьким для спартя сотенного. Який ярмарок сілскої раз бываєт в рок на Преображение Гспдне, з якого прежде бывшие старости городиские хоть барзо мало що збиралос доходов ярмаркових, ділятця бывало з сотниками по половині завше. А теперешний пн староста за своего староства чрез тилко рок усе собі завладіл и немало з ярмарков доходов поділу до сотні не давал ні разу и не знаю чи до двору велможности вашой пнскогo чили на який пожиток оние ярмарковие доходи оборочал. И ежели в том прошеніи своем млсть пнская лучу превесисоце (!) поважного пнскогo універсалу собі, абы пн староста городиский не интересовался на той ярмарочок, з якого доходу не болш як копа (?) збереться, и паки всепокорній прошу. А при том млстивійшому панскому отдаюся призрінію.

Ясневелможности вашой всемлстивого моего пана пна патрона и великого добродія найпокорнійший слуга и подножок Семен Боровский, сотник бахмацкий.

З Корені августа 2 року 1719».

Адреса: «Моему всемилостивіишему добродію до отданя в Глухові».

(ІР НБУВ. Ф. І. № 55138. Оригінал (?). Зверху документа запис канцеляриста: «Подана 12 июля 1733 року. Записав в книгу, доложит»).

1720, травня 18 (8). – Кіш Запорозької Січі. – Лист кошового отамана Івана Малашевича до шведської королеви Ульріки Елеонори.

«Наяснійшая велможная и многомоцная королева шведскаго влчства, велце нам премногомлстивая монарха и особливійший патроне добродію и протектору.

Сердцем и всею дшевною силою покойного и вічно достойной памяти премногомлстиваго нашего протектора, его млсти наяснійшаго короля шведскаго, вашого милого рожоного брата, уболіваем и ижесмо zostали без монаршой млсти в краю чужом осиротілими, поистинной тужимо. Но еднак упевнишися чрез нарочного присланного пана Феодора Нахимовича, знатного войскового товариша, от нашего ясневелможного Войск Запорожских обоіх сторон Днепра пана гетмана до нас Войска Запорожскаго Низового и до великого хана его млсти кримскаго, же по изволению Всесилнаго Единаго Святого Бга и по желанию всего вашего монаршества шведскаго ваша королевская млст вмі[с]то млстиваго нашего протектора, покойнаго блженной и вічнодостойной памяти его млсти наяснійшаго короля шведскаго, а вашого рожоного милого брата естес патрон державства королевского возведенная, честью и славою прославленная, не смущаемос, но аки на твердом основаніи застаючи умоцненни на вашей королевской млсти и вшей моцности во вінці королевства Шведскаго вашу королевскую млсть, сияющую славою и велеліпіем красящуюся, вси мы, цілое Войско Запорожское Низовое, рабски пред величеством вашей королевской млсти и пред престолом и диядимою слави вашей королевской млсти лицом доземно падаем и покланяємося, просячи от Бга вашей королевской млсти во многие літ помислно и блговременно от сили в силу и от с[л]ави в славу поступовати и світло сияти ест нам, атаману кошовому, и всему Войску Запорожскому Низовому, вірним вашей королевской млсти подданним и поклонним от премногомлстиваго нашего монархи, покойнаго блженной и вічнодостойной памяти наяснійшаго его млсти короля шведскаго, милого вашого брата, превисочайший и преповажнійший виданный декларації под время тое, когда из границ панства турецкого во свою шведскую уступовал сторону, упевняючи нас, все Войско, в своей королевской млсти и именуячис всегда иміти при своей королевского влчства опатрности и аще, мовит, от вашого и нашего неприятеля вам, Войску Запорожскому, войною не одстою желаемой вами вашей отчизни, то покоем, а еднак вас осиротілими не остановмо и того ради нашому ясневелможному Войск Запорожских обоіх сторон Днепра его млсти пану гетману, а нні при королевской вашей державі застающому, розказал за собою в Швецію ити. На него же ми, все Войско Запорожское, аки на стіну непреломаную и кріпкое оружие, то ест на изданіи королевского влчства декларації, щочасно уважаючи и всекріпко вірячи, всі до вашей королевской наяснійшой млсти, а не цесаром, его млстию наяснійшим королем шведским, милим вашим рожоним братом, при нас, Войску вашом Запорожском, свой иміл skutok и исполнение, кроткими дшами и смиренними срдци млсти ищем.

Вашой королевской наяснійшой млстивійшому нашому патрону добродієві и протекторови вірній раби и подножки.

Иван Малашевич, атаман кошовий зо всім Войска Запорожскаго Низового товариством».

Адреса: «Наяснійшой велможной многомоцной кролевой, в Шведской короні сияющей, ей млсти Улриці Елеонорі, велце нам премногомлстивому монарсі, а особлившому патрону протекторові и величайшому добродієві, достопочестно и смиренно належит».

(НМІУ. – ІР. – № ЛД-8426. – Оригінал, завірений печаткою).

№29

1722, жовтня 25 (14). – Курінь. – Лист бахмацького сотника Семена Боровського до генерального судді Івана Чорниша.

«Блгородний мсці пне судия войсковий енералний, милостивий мой добродію. Памятно мні з початку, когда пн сотник батуринский з пном Евстафием, канцеляристой, от вшой пнской млсти, прибувши в Куреню, предложили тот интерес, жеби зехавши на Бировизкий степ, усмотрити где на футор приличного и непенного містца. Где и мні будучому пн сотник батуринский, свідомий будучи о степку, пна Маковского завюв за оный и там до уваги вшой пнской млсти усмотрил и на футор містце и уже потом под час битности вшой пнской млсти самого особи там при битности пнов сотников иченского, иваницкого, дівицкого, красноколядинского и войскових гармашей билем и я з притомними своими людми. Хотяй тепер и при крайней слабости здоровья моего памятаю и тое, же которие жители гайворонские (с. Гайворон Бахм. р-ну) впоминалися там о помитние свои сіножати, тим вша пнская млсть, хто иміл волю принять гроши, платили и купчими утвердили. А же покойного атам[а]на куренного брат, житель гайворонский, там помеж лежачие свои сіножати и гайок не захотіл заводити в продажу, тих и не принуждали. А когда обездили и закоповали копцями, за давностю часу не памятаю: чи гайворонці чи гармашы чинили границу. Тилко знатный козак сотенний нш житель куренский Кость Богай повідает за совіст, иж памятен того, что ат[а]м[а]н гайворонский и другой Горлач, обиватель тамошний, в початку почали копци [ко]пати од ганку (?) и од шляху Біловизкого. Тое за совіст свою хрстьянскую по истинні на лист вшой пнской млсти респондую. А при том млстивой добродійской (...) * вшой пнской полецаюся (...) * и зостаю вшой пнской млсти особливійшому моему добродію щирезичливший и покорнійший слуга Семен Боровский, сотник бахмацкий, м[ану] р[горгия].

З Корені октовр. 14 року 1722».

(ІР НБУВ. Ф. І. № 54249. Автограф, завірений печаткою).

№ 30

1727, не раніше серпня 1 (липня 21). – Мглин. – Випис з мглинської канцелярської книги.

«Випис з записной кнги канцелярії мглинской.

1727 году июля 21 дня в сотенную мглинскую канцелярию подал доношение Семен Есимонтовский, а в доношении прописал допросити о пожилых годах Григория Савелева и его синов. Которий в допросі сказал: по руїні шведской, а в котором году не помнит, от помещика своего Ивана Богдановича Корсака біжал з женою Евфимию з трема синами Козмою, Малахом и Евфимом з деревні Сараквашина уезду Смоленского и жил в малороссийских городіх Почеповского уезду в отчині світлійшаго кнзя в разних селах и деревнях. А прошлого де 726 году перейшол сотні Мглинской в слободу Алексія Есимонтовского Високое и жил там два года. Да в том же 726 году заставлял он сина своего Козму з женою Лукирею сотні Мглинской села Овчинца козаку Ониску Гапіенку и жил в него августа от пятнадцатого числа декабря по 25 число. Другий сн Малах бил же в найму в містечку Мглині у мещан Стефана и Михайли Филипченков жил полгода. Який допрос его, Григория Савелева, в сотенной мглинской канцелярії к ділу принято, а по доношению и по прошению Семена Есимонтовского виписом видано. Копию (?) виписки писар сотенний мглинский и сотенними ділами (?) (...) * реент.

Сидор Мажука, войт мглинский.

Виписку чинил подканцелярист Феодор Дмитриевич».

(НБУВ. ІР. Ф. І. № 52515. Тогочасна копія).

№ 31

1727, листопада 1 (жовтня 21). – Глухів. – Універсал гетьмана Данила Апостола.

«Всім кому колвек о том відати надлежит, а особливе дозорці батуринському и протчиим тамошним гражданским сотенним владілцям, сим нашим універсалом объявляем. Суппліковал до нас Иван Горецкий, атаман жолдацкий, с товариством жалостне прекладаючи, что в село их Жолдаковку, которое за антцессоров наших осажовано для життя самим им, жолдаком, вмістившия посполитие люде по приказу дозорци батуринского Гудовича, великие кривди им ділают, а паче грунта их пахатние и сінокосние пустошатъ и пущи рубати им владілци околичних сел боронят. Теди мы, гетман, відаючи, что оние жолдаки як за антцессоров наших издавна до правления гетманского надлежали, грунтами своими пахатними и сінокосними спокойне в селі Жолдаковці владіли и в уезді рубать пущу было невозбранно, так и нині помянутих жолдаков принявши до двору нашего послуговувати, велелисмо оним видати сей наш універсал. Чрез которий міти хочем и рейментарско приказуем, абы дозорца батуринский и протчие тамошние гражданские и сотенние владілци им, жолдакам, в рубаню пущи, в которую они прежде иміли вступ, и в владініі грунтов их пахатних и сінокосних жадной не чинили перешкоди, леч бы они спокойне всего того, чого як издавна за антцессоров наших, заживали непремінно.

Дан в Глухові октовр. 21 д. року 1727».

(ІР НБУВ. Ф. І. № 59297. Копія, зроблена О. Лазаревським).

№ 32

1728, січня 22 (11). – Сосниця (?). – Скарга жителів Сосниці гетьману Данилу Апостолу.

«Ясневелможний мсці пне гетмане, нам велце многобідствующим примилостивий и всенадежнійший добродію.

Мы, всенижайшие раби сосницкие обивателі, обще супліковали ясневелможности вашей, всенадежнійшому отцу и патронови, на сосницкого сотника Павла Омелянова о своїх крайних обідах, разорениях и о забойствах от него нам нестерпимо поділанних. О чем посланние от ясневелможности панской бунчуковой п. Иван Филиповский да Переяславского полку асаул п. Роман Юрченко несходительное помишателство и трудность в ділах наших зділали на большое разширение задоров, что трудно всего и описать и от помянутого сотника по універсалу вашом панском корогви не отибрали и того указу весма не побліковали, да плевели ложно описание сотничие вчитуючи привсенародно, и тим всю сотню побунтовали. З какой причины тие ж бунтовщики у сотника довольно попившися, за малим з нас, обидимих, не позабивали и впрод Бг вист что над нами зділают. Понеже и здес у Глухови похвалки и пострахи нам чинят и справи всуду мешают и лживо нас обносят с поущения сотничого ж, а понеже к нашим ділам жадной интерес тих бунтовщиков не касается, а так з начала в сем розиску п.п. вислание помишателство нам зділавши и в сотника за боршем обидимих судили и прочие затійки нам от них являються. Понеже на нас причин пенливих виискуют ибо поодписували многообидимих, якоби в кривдах своїх не истци. О чем накоротко обстоятелние пункти явствуют, при которих и супліку виразную об усем обхождению на їх, пнов висланих, подали в. мсти вашей сего первого генвара 1728-го году. Которую челобитную со всімі ділами им же висланим врученно к розиску и як они могут сами себе судить, понеже початки в розиску поділали. А к тому п. Филиповский, нинича в Сосниці в розиску будучи, з сотничого родичкою засватался, а глуховской невісті зарученной отказал. Для того в той же розиск [...]ници ехатъ напираетца, жеби крайнійше нас всіх об[ивателей...] мих по желанию сотничом разорат, бо за него яко з[...] юриста спорит. А к тому за сотничого властию кто в наших ділах [свиді]тіль явитця праведен. С тих причин

слезне просим [не допус]тіт нам крайне разоритця, бо лутше нам умрити, нежели помянутий Филиповский будет наши важние діла для при[хоти?] сотничой портит, понеже немилосердным инстигаторством заговорщиком явился. Того ради тысячно крайне см[иренно] просим: да повелит ваше милосердие что возможно здес [...] діла наши. А которие к розискам надлежащие к тому определенно иних висланных, а имянно пана Андрея Ли[зогуба], а в товарищи с пнов Карпик или кого нібудь толко ж [...]ятелного сумлення были, чтобы мы, крайне обидимие, боліе не разоралися и трудностей не наносили. За то Всесилний [...] воздаст винную нагороду.

Ясневелможности вашей многомилостивого отца и патрона посліднійшие раби сосницкие обивателі 1728 го году генваря [...].

Бунчуковий Василь Врублевский руку приложил.

Бунчуковий Данило Врублевский руку приложил.

Дмитро Глек, полковий кат руку приложил.

Козак Федор Волошин руку приложил.

Козак Дмитро [...]ченько руку приложил.

Петро Федор вмісто козаков яко всеблоти (?) Семена Ко[...] руку приложил.

Войт сосницкий Герасим Василиевич з мещанами руку приложил».

(ІР НБУВ. Ф. І. № 56307. Арк. 80–80 зв. Оригінал).

№ 33

1728, жовтня 29 (18). – Глухів. – Універсал гетьмана Данила Апостола.

«Его императорского величества Войска Запорожского обоіх сторон Дніпра Даниіл Апостол.

Пну полковникові черніговскому, пп. старшині полковой тамошной, сотникові городницкому, також атамані городницкому ж и седневскому с товариством и войтам з посполитими людми и всім, кому о том відати надлежит, ознаймуем сим ншим універсалом, иж ми, гетман, иміючи по превисочайшой его милости власть рейментарскую, монаршою его ж величества грамотою нні нам потверженную, всякое в Малой Россіи против прежних антцессоров нших содержат правителство, извѣстившия же, что селца Конотоп и Смяч в Седневской и Хрипковка в Городницком сотнях будучое, зостают тепер во владеніи ніякогось Стефана Леонтовича. Которие селца універсалом своїм измінник Мазепа пасинкові своему Криштофу Фридрикевичу в 1691-м году до ласки войсковой надал бил, а в 1700 году и жені его з придатком еще млина в селі Хрипковці утвердил, послі и последний гетман Скоропадский тоей же Криштофовой жені, а потом и синові того ж Криштофа Григорию Фредриковичу тое все потвердил бил своїми універсалами. По смерти же оного Григория, понявши жену его, виш намененний Леонтович тими ж селцами и млином в селі Хрипковці завладіл не відать по яком определению, надав тепер помянутие села Конотоп, Смяч и Хрипковку со всіми к ним принадлежностями и з млином в селі Хрипковці найдуючимся, пну Ивану Римші, сотникові седневскому, респектом отческих и самого его вірно радітелних войскових служб, до которих и впредь усмотрілисмо в нем всякую способность. Відаючи прето о таковой волі нашой, абы нікто з старшини и черні полку Черніговского, особливе урядники сотение городницкие и седневские, во владеніи преречоних сілец со всіми до них принадлежностями и млина, в Хрипковці будучого, також в отбираню з оного обикновенних розмірових пожитков ему, пну Ивану Римши, сотникові седневскому, не сміл чинити жадного препятствия. Войти зась помянутих сілец Конотопу и Смячи и Хрипковки со всіми посполитими тамошними людми (опроч козаков, при своїх волностях непорошно зоставати иміючих) отдавали б ему, пну Римши, яко державци своему, надлежащее подданское послушенство и повиност рейментарскую, упоминаем и приказуем.

Дан в Глухові октоврия 18 д. року 1728».

(ІР НБУВ. Ф. І. № 55114. Арк. 23–24. Тогочасна копія).

№ 34

1729, березня 7 (лютого 24). – Стародуб. – Лист Лавріна Лукнинова (?) до мглинського сотника Олексія Єсимонтовського.

«Мсцівий пне сотнику мглинский Алексій Єсимонтовский, мой добродію.

За ...роми долгами вашими пнскими посланими для зиску, которие в разных містах брали козаки денги в вашей пнской млсти. Еднакже тилко случился козак з сотни Новгородской токмо послан указ к одному в Богдановку, а по иных не дано, велено самим зисковат нам же Адриевки и Солова или з найму. Токмо ж можим сами чим ся мусим хорчеватися и про мед сокредно (?) спомінали его млсти пну полковникові не пренимаит. А про писма оного (?) урак (?) и прочиїх ділах жадной отправки еще не получено. О чом вашей пнской млсти о всем извѣстивши, застаю до услуг поволним вашей пнской млсти нижайший слуга и подножок Лаврин Лукнинов (?).

З Стародуба 1729 февраля 24».

Адреса: «Его млсти пну Алексію Єсимонтовскому, сотникові мглинскому, моему велце мсцвому пну и добродієви, подати».

(ІР НБУВ. Ф. І. № 52521. Оригінал. Дописано збоку: «Велено посилати»).

№ 35

1729, листопада 5 (жовтня 25). – Білогоща. – Лист Мойсія Дмитровича до мглинського сотника Олексія Єсимонтовського.

«Мсці пне сотнику мглинский, мні велце мсцівий пане и блгодтелю.

На требованіє в. мсти пана три чвертки кгрунту приписал к лисенковской, павловские вираженем таковим в заміну подани, кромі лисенковской и трох чверток павловских, тое тилко приписал, а болш приписки здається и не надобно. А ежели як вшого надобно будет вираженя, то за прибитем в. млсти мці пана до Стародуба мочно будет обяснити. А тепер отдаючись в.мці пана ласце, застаю

В. мти мці пана и блгодтеля слуга Мойсей Дмитрович.

В Білогощі 25 октовр[ия] 25 1729 году».

Адреса: «Моему велце мсцвому пану и блгодтелеви его милости пану Алексію Єсимонтовскому, сотникові мглинскому подати».

(ІР НБУВ. Ф. І. № 52522. Оригінал. Запис на конверті: «Писание сие потребно ест»).

№36

1731, січня 7. – Стокгольм. – Лист Варвари Орлик до шведської королеви Елеонори Ульріки.

«Grossmechtigster allergnedigster König.

Ich habe mich hier für einige Zeit auf meiner Mutter Befehl eibgefunden umb Euer Königl. Maj-tt allerunter, thenigst anzutreten und die Noht vorzustellen, darin Sie mit ihren Familie in die 10 Jahre gerathen, da wier hir aus dem Reich Schweden weggezeist und mein Vatter nach der Turkei gegangen; da hatt mir noch das malheur getroffen, das ich mir alhie zu kaufe halten (kalten) müssen umb keine soubeons zu geben und folglich die mir nach hero zugefandte (zugefandte) biefwe nicht ehe abliefwern die mir können, die ich jetzto die gnade habe Euer Königl. Maj-tt unterthenigst zu überreichen.

Euer Königl. Maj-tt geruhen allergnAdigst zu behertigen das meine Eltern umb Reich Schweden willen, veranlasset mich in Nahmen meiner Mutter emd (und,imd) Geschwister Euer Königl. Maj-tt und das Reich Schwededn fussfallig anzutreten und demuthigss (dernuthigss) zu bitten umbeine gnÄdigste Hülfe und Rettung aus unsern kümmerlichen Zustand, lebe also der zuversichtlichen Kostnung (Hossung) Euer Königl. Maj-tt werden ein Christ-Königliches mittleiden haben und einige Hülfe zuflisten lassen; der ich übrigen mitt tiefsten Respect verharre.

Grossmechtigster allergnedigster König Euer Königl. Maj-tt.

Stokholm d. 7 Jan. 1731.

Unterkenigste dienerin Barbara de Orlik».

(НМІУ. ВР. № ЛД 8428. Оригінал).

Переклад:

Вельможна найласкавіша королева!

Я прибула сюди на певний час з волі моєї матері, щоб стати перед вашим королівським маєстатом і представити наш тяжкий стан, у котрому наша родина знаходиться протягом десяти років, коли ми виїхали з того королівства і мій батько емігрував до Туреччини, і щоб ці прислані мені листи, які не могла до цього часу віддати, тепер маю можливість передати як піддана вашому королівському маєстату. Найласкавіша ваша королівська величність, щоб виконати прагнення сердець моїх батьків в службі шведському королівству, благально падаю до ніг від імені моєї матері і покійно прошу про милостиву допомогу і порятунок у нашому нужденному стані. Я сповнена віри, що ваша королівська величність виявить християнське королівське співчуття і надасть нам певну допомогу, котрої я з глибокою повагою терпляче чекаю від вельможної найласкавішої королеви, вашої королівської величності.

Стокгольм 7 січня 1731.

Королівська піддана служниця Варвара Орлик.

№ 37

1733, січня 11 (1732, грудня 31). – Глухів. – Універсал гетьмана Данила Апостола.

«Ея императорского величества Войска Запорожского обоих сторон Днепра гетман и ордина святого Александра Невского кавалер Данило Апостол.

Старшинам рейменту нашего, в городах наших обрѣтаючимся, сим нашим пашпортом: понеже указом нашим велено перевод и свод книг правных определенным к тому персонам сочинять ближайшаго ради съезду в городѣ Прилуцѣ, того рады абы товаришеви войсковому пану Василию Лисаневичу, едучому з Глухова в дом свой до Стародуба, из Стародуба в Прилуку, а с Прилуки, естли сълучай позовет в Глухов либо в Стародуб в дом свой и оттуду возвратно в Прилуку, покаместь означенное діло окончится, везде давано в градских и уездных п[...] чтири и козака в проводника, приказуем.

В Глуховѣ декабря 31 дня 1732 году.

На подлинном подпис таков:

Звишеименованный гетман и кавалер рукою власною».

(ІР НБУВ. Ф. І. № 18460б. Копія початку ХХ ст. Внизу документа запис копіїста: «Арх[ів] черн[ігівського] двор[янського] депутат[ського], збір[ання], справа роду Лисановичів, № 404 б, аркуш 3»).

№ 38

1733, серпня 1 (липня 21). – Лист Андрія Лизогуба до гетьмана Данила Апостола.

«Ясневелможный мсці пне гетмане и кавалер, мні милостивійший пне патроне и добродію.

Прошлого 1730-го году по чолобитію моем за степ той кропивянский, прозываемый Западня, отнятий неслушне до парафиевой маетности гсдна графа Савы Владыславича Рагозинского, был указ ясневелможности вашей до его млсти пна Горленка, хоружого войскового енералного, и до пп. бозного черниговского Сахновского и сотника иваницкого Павла Миницкого о том степу моем кріпостми и свідителми обстоятелно розыскат. О яком степу хоча и розысковали и при

том розыску разныі доводы и свидители старинныі посторонныі люде показали совістно, же тот степ тот, прозываемый Западня, ест изстари власный маетности моей села Кропивні. Однак розыску того закріпит и земли тот степу моего по показанным свидетелми урочищам от початку до конца обехат и означит за непогодами осінными и за слотами и за холодами, скоро надошытшими не могли и розіхалися. А между тим прикажчики парафіевскіі (?) (Ічнян.р-ну) видя в отнятіі того степу своего неслушност, сіна на оном степу моем до двохсот skirt прошлых 1731 и 1732 годов позабирали, траву стадами коней и товарами запустошуют, дубину и березняк молодый там же ро(...)* пустывшия, вирубуют. А на тое смотра и других сел, а именно гайворонскіі и дмитровскіі жители и из Самбора Великого, од другого конца тогож кропивянского степу за Терешихою могилою понад шляхами Ніжинским и Ивангородским и к вершыні річки Рубанка переступают и до степу оногo кропивянского впираютца. И по таком моем челобитю хоча послан был указ вашей ясневелможности в том же 1731 году до того ж пна хоружого енералного з товаришы, что они тому моему кропивянскому степу, прозываемого Западня, зачатый розыск совершенно докончыли и як доводы и старожылы по урочищам и прикметам старинным показали, того означили копцами по обыкновенію и дабы до разсуждения и крайней децизіі ясневелможности вашей ни з моей, ани от парафіевской стороны, того степу самоволно не пустошили и прорастуючой там дубины березняку не рубали и все тое розыскное діло и означение копцов (...)* лали справивши порадочно за руками своїми до ясневелможности вашей. Однак и по тому ясневелможности вашей указу за (?) болізнию пна хоружого енералного и за другими ділами исполнение не учинено. Прошу всепокорне ясневелможности вашей по силі прежнего рейментарского указу подтвердит панским же указом, чтоб начатый розыск его млст пн хоружый енералный з товарищи докончили совершенно и як доводы и старожылы по урочищам и прикметам старинным показали, тое означили б знаками по обыкновенію дабы до розсуждения и крайней децизіі ясневелможности вашей ни з моей ни з их стороны, того степу самоволно не пустошили и прорастуючой дубины и березины там же не рубали. И все тое отправивши (?), оныі пнве розыскные на папері присылали розыск (?) за руками до ясневелможности вашей, понеже порішит[елним] 1728 году пунктам, данным ясневелможности вашей(...)* прикажчикам и людямаетностей великорос[сийских пер]сон, обрїтаючихся в Малой Россіі, быт под судом малороссийским ясневелможности вашей, так и протчїим малороссіянам. О сие прошу и паки з служебничой покорностию.

Ясневелможности вашей пна и патрона моего милостивїйшого нижайший слуга Андрей Лизогуб».

(ІР НБУВ. Ф. І. № 55114. Оригінал (?). Зверху документа запис канцеляриста: «Подана 12 июля 1733 року. Записав в книгу, доложит»).

№39

1733, серпня 1 (липня 21). – Лист седнівського сотника Івана Римші до гетьмана Данила Апостола.

«Ясневелможный всемилостивїйший пне патроне и всенадежнїйший добродїю.

Обнадежен я високою милостью од ясневелможности вашей, что из сел войскових, которими владів покойный Петр Войцехович, а по нем жена его, Войцеховичова, селцем Жабчичам (?) з двома слободками Жабчицкою слободкою да деревню Жуковчями в сотні Киселювской албо из сел покойного Фридрикевича, пасинка Мазепиногo, которими он владів по універсалу Мазепиному, а именно селом Смячю до деревню Конотопом в сотні Седневской, да в сотні Городницкой селом Хрипковкою, а по нем жена его Фридрикевичева из сином его ж, Григорием

Фридрикевичом, владіли тими селами. А по смерти покойного Григория Фридрикевича оставшия жена его вдовствующая Тамаровна вийшла замуж за Стефана Леонтовича, неслужащого, который примандровалши из Полщи, жил в дітей покойного Войцеховича, сотника седневского и воронижского, инспектором, и там з собою познавшия, оженился на Тамаровні не так [...] пристойно и по ней тими маетностями и по сю пору владіет неслухне. О чом всепокорнійше ясневелможности вашей рабско прошу з висше писанних селіц по високом своем милостывом рейментарском разсмотреніи респектом войсковим мене, раба своего, обдолжит. Что узнавши я милостивое рейментарское прізріние, долженствую до конца жизни своей вірно вашей рейментарской млсти, не щадя здоровья, своего служить.

Ясневелможности вашей нижайший раб и слуга Иван Римша, седнівский».

(ІР НБУВ. Ф. І. № 55114. Арк. 25. Тогочасна копія).

№ 40

1734, березня 10 (лютого 27). – Шептаки. – Лист Матвія Жураковського до стародубського полкового комісара Івана Лашкевича.

«Мсці пне комисар полковий стародубовский, мой велце ласкавий блгодітелю.

На лист в. мс. мс. пна мною сего, нижей на даті положенного, числа полученний, отвітствую, что комисар волости Шептаковской Василь Левицкий иміється в полку Лубенском, отправляет порциони и рациони за текущий февр[уарий] мсць. А подкомисарому приказалем я, чтоб по ордеру в. мс. мс. пна на полк Ревелский собравши по расположению денги, отвозил в показанный полк Лубенский для отправления порціонов и рационев и явились б оние до товариша вашего пна Ивана Мовчана, дабы показал, в якие роти отправлят им порциони и рациони натурою или денгами. Толко ж як пред сим писалем до в. мс. мс. пнства, что биринский войт отдает на корпус Меклебургский порціи и раціи, а до волости Шептаковской спомоществования ніт. Теди ежели тие всі сем (?) не станут дават в волост порціонов и рационев по расположению комисарском, то сколько оний там отдает по здешнем расположению, то такое число порціи и раціи належит з волости знят, дабы обывателем в том тяжести не било ибо то уже якобы прибавочные зверх ордеров вших обявляя.

В. мс. мс. пну во всем доброжелателный приятель и служит готов Матвій Жураковский (..)*.

1734 году февр. 27. Шептаки».

Адреса: «Его млсти пну Ивану Лашкевичу, комисару полковому стародубовскому, моему ласкавому блгодітелеви, подати».

(ІР НБУВ. Ф. І. № 52521 (Лаз.12). Арк. 80–80 зв. Автограф, завірений печаткою. Зверху документа запис: «Получен февра[ля] 28 1734 года»).

№ 41

1734, квітня 17 (6). – Глухів. – «Доношение» генерального військового суду князю О.І. Шаховському.

«(Князівський титул. – Ю.М.) Алексію Ивановичу Шаховскому з енерального войскового суда

Доношение

Сего априля 6 д. 734-го году мніние генерального войскового суда по криминальным ділам о колодниках батурином жителю Матвею Сергиенку да о жителю переяславскому Федору Иванову учинено. Которое генеральный суд при сем доношеніи прилагает и просит по оному от вашего княжого сиятельства високого разсуждения и указа.

Афанасей Редищев (?).

Иван Сенявин (?).

Судия енералний Михайло Забіла
1734-го году апреля 6 дня».

(ІР НБУВ. Ф. І. № 54088а. Оригінал. Запис зверху документа: «1734 д. 10 апр. Записав в книгу, доложит»).

№ 42

1734, не пізніше грудня 1 (листопада 20). – Лист Фросини Горленко до князя О.І. Шаховського.

«Копия.

[1]734 году ноября 20 записав книгу доложит.

Сиятелнійший кнзь высокопревосходителнійший и высокопочтеннійший гспдн генерал лейтенант лейб-гвардії конного полку подполковник ея императорского величества генерал адютант, сенатор и кавалер кнзь Алексій Иванович Шаховский.

Многмлстивий мой гсдрь.

Прошлого 1717 году как я, нижайшая, сочеталася законним браком з Федором Андріевим сном Кандибою, в ту пору оного мужа моего отц Андрей Кандиба определил мужеві моему для промыслу и для размножения господарства денег двісті рублей и винокурню з трома козанами. За которие денги оной муж мой, живучи со мною, виробил в той винокурні простого вина и перед всим сім куф и намірил бил посылат в низовий корпус до Сулаку. Но показанный мужа моего отц Андрей Кандиба, идучи в тот низовий корпус, ті сім куф двойного вина у мужа моего взял в свое відомство под таким договором: оное вино, за что продано будет, всі денги мужу моему отдат. А оное вино он, свекор мой, за что продал, я неизвѣстна и за оное вино денег мужу моему ні мні не дал. А посля того как муж мой по приказу отца своего в низовий корпус к нему ишол в 1725 году, то в то время муж мой взял з собою двойного ж вина своего собственного для продажи шест куф. Також как муж мой на дороге захоріл, то оное вино до отца своего, а моего свекра, в низовой корп (!) отослал и оное вино шест куф свекор мой продал своим шафарем в Гилянї за восімсот рублей. Которого шафара відаєт бунчуковий товариш Иван Констанецкий, понеже оной Констанецкий, будучи в низовом корпусі в поході, оного шафара в продажи того вина раховал (?). И за то вино он, свекор, денег мні не отдал, а муж мой в той дорозі умре. И посля того как свекор мой з того низового корпуса в дом возвратился, дал толко мні денег сто шестнадцят рублей. За которие денги промишляючи, сама, будучи вдовою з позostalими осиротілими дітми моїми, виробила и накупила вина двойного девят куф. Которое вино по приказу свекра моего з его ж ж вином и при его ж шафару Яковцем, жителем шаповаловским, в прошлом 1730-м году для спроданя в низовий корпус послала (без бытности моего свекра моего в дому, которий в то время бил в Москві, где и умре) и за ту мою двойную водку как шафар повернулся в дом, денег мні не дано, а одобрала денги в шафара свекруха моя, Домныкия Лизогубовна Андеева Кандибина, и нні за всі више показанние куфи двойного вина денги оная свекруха моя удержит напрасно у себе и с тими користуются. А я по смерти мужа моего, оставши з осиротілими дітми двома снами и двома дочерми, не имію никакова определения з собственного своего движимого иміния, от отца моего мною внесенного, оних снов моих и дочерей по смерти мужа моего воспитала (?). А что живучи совокупно с мужем моім и по смерти его сама доробила и нажила, оним не владію. А нні иміючи в совер(ше)нном возрасті дочер старшую, как случится браком оную сочетат, а синов до училищ произвест весма за что не имію. Того ради всенижайше вашего високняжого сиятелства прошу да повелит ваше сиятелство више показанную свекруху мою в енералную войсковую канцелярию сискат и по силі премошнійшого ея императорского величества указу сего 1734 году августа 8 д. состоявшогося, млстивійшее третейским судом учинит

разсмотрение и решение, а сны мои о отчизні своей правильной и наслідной по отцу их належащой за совершенним своим возрастом, где надлежит, будут бит челом.

Вашего висококнжого сиателства нижайшая раба

Вместо жени своей Ефросимии Горленковой муж еи, бунчуковий товариш Антоний Милорадович по прошению ея руку приложил».

(ІР НБУВ. Ф. І. № 55065. Тогочасна копія. Запис іншою рукою внизу документа: «записано в книгу 3000»).

№ 43

1735, квітня 28 (17). – Погар (?). – Купча.

«Року тысяча сімсот тридцат пятого мсця априля сегонаддесят дня.

На уряді ея императорского величества самодержиці всероссийской городовом погарском пред нами, нижей подписавшимися врядовими особами, ставши персоналне Евдоким Клюваниж, житель погарский, слюсар войсковий, з женою своею Пелагеею Василиевою дочерю Пражикиною сознали явно, ясне, доброволне, а не примушонне, что иміючи он, Евдоким, приданное за женою своею в деревні Долботові, нні под видінием почепского правления зостаючее, селидебное дворовое місто и гуменный пляц з огородом, з одной стороны Кондрата, а з другой Радка, и тестерину (?) поля во всіх змінах (?) и з сінокосами, к тому полю надлежащими, дідом жени его, Евдокима, Григорием Пражикою, товаришем войсковим сотні Погарской, купленное и купчим писмом от уряду полковника стародубовского Тимофея Алексіевича укріпленное, а помянутим Пражикою и его наслідниками и им, Евдокимом, з женою его Пелагеею до сего времени безпрепятственно владіемое ж, з доброй своей воли и без жадного чиего-нибудь принуждения по согласию жени своей, дітей и родственних продали в вічное держание пустили, жадния сили права и посессии в себѣ не оставляючи, близкому своему сродственнику атаману городовому погарскому пану Афанасию Беляю за истотную сумму денег личби российской рублей за тридцат, равно и вси такие сполна отобравши своими руками денги и крепость подленную на тое владіние ему, пану Беляю вручивши, при том изречение таковое учинили, что до вишьшенанписанного проданного ими грунту не повинни они будут сами, тако их діти, близкие и далекие свойствие, жадной чинити претенсии и в свободном владінии чинить трудности и препятствия вічными часи. Но подают в оном грунті волю и силу таковую, иж волно ему, пану Беляю, владіть, жені и дітям и по нем будучим наслідником, яко своим власним и диспозовати, кому хотя дати, продати, заменяти и ко наилучшему употребити ужитку, и еслибы ему, пану Беляю, в свободном владінии того проданного им грунту иміл хто-нибудь чинити трудность и препятствие, то они иміют его от того по своим давним крепостям охранять, оборонять, защищать и ни до каких проторов и убитков не допущать, толико разов, сколко би того показпала потреба. Яковое свое сознате и обязательство просили нас, уряду, даби било и в вічистие книги міские погарские вписано. Ми прето, уряд, слушаая означених лиц и куплю доброволную, опріділили согласно, як вишписанное их продажное сознате, так иміющуюсь в них полковника стародубовского Тимофія Алексіевича крпость, для впредь будущих времен в книги міские погарские вписать, а ему, пану Афанасию Беляю, як самую подлінную крпость, так изясненнаго их продажного сознатея веліли з книг погарских вечистих на вічное и неотмінное владіние за руками нашими врядовим и печаттю випис видать. Которая и видана, еже учинено.

Року, мсця и дня вишписанного. Сотник наказний погарский Кирилл Панюшка.

Клим Пісоцкий, войт міский погарский.

За писаря правящий сотенного Стефан Кашуба».

(ІР НБУВ. Ф. І. № 18460а. Копія ХІХ ст. Внизу документа запис копіїста: «Рум[янцевская] оп[ись], п[олк] Старод[убский], с[отня] Бакл[анская], т. 96»).

№ 44

1738, березня 8 (лютого 25). – Глухів. – Указ ГВК.

«Указ ея императорского величества самодержици всероссийской з войсковою енеральной канцелярии енеральной малороссийской старшині, сотникам малороссийских полков и всім, кому о том відать надлежало б, чрез сие объявляется, иж бунчуковый товариш Алексій Есимонтовский сего февраля 10 д. доношением своїм в енеральную войсковую канцелярию поданным, между прочіим представляя о многих вірно показуемых к всероссийскому ея императорского величества престолу службах его, от них за старост літ его и весма крайнюю драхлость требовал увольнения с прошением на місто его к отбуваню войсковою службы снам его определения. А понеже и в енеральной войсковою канцелярии усмотрена оного бунчукового товариша Есимонтовского весма старост літ его и что за драхлостью в отбиванию службы войсковою крайное немощество, а по справки сини его, Есимонтовского, Василь и Федор дійствително службу войсковую отправляют. Того ради сего февраля 24 д. по ея императорского величества указу и по определению енеральной войсковою канцелярии яко оный бунчуковый товариш Алексей Есимонтовский за старость літ его и драхлость от службы войсковою до конфирмації, кто впредь на містцу покойного генерала и кавалера князя Борятинского, главным командиром будет определен, уволен, так велено оному ж бунчуковому товаришу Есимонтовскому на оное от службы его уволене сей ея императорского величества з войсковою енеральной канцелярии дать открытый указ. Чрез который предлагается: дабы енеральная малороссийская старшина полковники, полковая старшина и сотники о увольении его, бунчукового товариша Есимонтовского, от службы войсковою відали и к никаким посланкам и в походи войсковие нарядам и ділам употреблять его не дерзали. Он же, бунчуковый товариш Есимонтовский, за прибытием главного иміючого быт определенно по силі именного ея императорского величества указу в енеральной войсковою канцелярии командира для взятя на оное от службы его увольнения апшиту в енеральной войсковою канцелярии должен явится. Генеральной малороссийской старшині, полковникам, полковой старшині, сотникам и всім, кому надлежит о том відат, и чинит по сему ея императорского величествауказу неотмінно.

Дан в Глухові 1738 году февраля 25 д.

Кнзь Осип Щербатов.

Іван Сенявин

Андрей Маркович.

Михайло Забіла.

Войсковый старшый канцелярист Андрей Безбородко.

Канцелярист Афанасий Лиевыцкий».

(ІР НБУВ. Ф. І. № 52564. Арк. 178 – 179. Оригінал, завірений підписами і печаткою).

№ 45

1741, травень. – Глухів. – Чолобитна.

«Всепресвітліишый державніишый великий государ император и самодержец всероссийский государ всемилостівишый.

Бют челом бунчуковый товариш Алексій Есимонтовский да вдовствующая обозная полковая стародубовская Мария Афанасиева Есимонтовская, а в чем наше челобитие тому слідуют пункты:

1

В прошлом 727 году в октябрі мсці подано от нас, нижайших, в канцелярию бившого тогда тайного совітника и міністра Наумова челобите в том, что по виданному полковника стародубовского Леонтия Острянина в прошедшем 1660-м

году з відома гетмана Бруховецького покойному отцу нашему Ивану Есимонтовскому за служби его фундушовому універсалу на заняте греблі и построение млина на річці Воронусі в Мглинском уезді, нижей села Шуморова своим власним коштом. Которим млином нісколко літ отец наш владіл и користовался безпрепятственно.

2

А когда тот фундушовый універсал утерался бил, тогда полковник стародубовский Петро Рославецъ, злоствуя на отца нашего, якая его злоба в прежнем нашем челобитю выражена, занял новую греблю близко старой отческой нашей греблі, якая и понні иміється, и построил рудню, а отца нашего греблю и млин затопил, надіючися, что отц наш, будущий от него посланным в военное время в Вилню, оттудова не возвратится.

3

Которую рудню по взятю его, полковника Рославца, в Москву и на Сібір в ссилку як и иншие его ж, Рославца, добра, гетман Самойлович отобрал под свое рейментарское владіние.

4

А потом как покойный гетман Скоропадский отдал князю Меншикову Почеп, тогда и оный млин завладін к Почепу и донні зостає во владінії почеповском и в ту пору нам, нижайшым, невозможно было под сильною рукою князя Меншикова онаго млина, хотя и вынашолся вышеупомянутый фундушовый універсал, доходит.

5

По якому нас, нижайших, поданному челобитю, хотя в тих же канцелярії и діло произведено было и указ за рукою вышеупомянутого мі[ні]стра Наумова к посланному тогда для описі в города Почепа подполковнику Сухареву отправлен был о учиненіі тамо слідствия против челобитя нашего, который указ и нні в нас, нижайших, иміється.

6

Токмо помянутый подполковник Сухарев с моім указом за отездом его с Почепа в Глухов розміновался, а потом за скорим выездом в Москву на коронацію блаженния и вічностойния памяти великого государя Петра Второго, императора и самодержца всероссийского, з Глухова міністра Наумова и за невозвращением его оттудова в Малую Россию, яко за бывшими понизовними и недавно наступишыми походами полскими и турецкими, произведенное діло и сее время не окончено слідствием и рішением.

7

А всемілостівійшими вашего императорского величества повелено указами напрасно отобранние маетности и другие владіния послушным докуч(...) по-прежнему отдават челобитчикам во владіние их.*

И дабы высочайшим вашего императорского величества указом повелено было против сего рабского нашего челобитя учинит слідствие, а по слідствіі крайнее рішение по указам вашего императорского величества безволокитно.

Всемілостівійшій государ просим вашего императорского величества о сем нашем челобиті рішение учинит. Сие наше рабское челобите гдну генералу-аншефу кавалеру и Киевской губерніі генерал-губернатору Михайлу Ивановичу Леонтиеву в енералную канцелярію.

Писано сие челобите 1741 года мая.

К сей челобитной бунчуковой товариш Алексій Есимонтовский, а вмісто его племянник Иван Есимонтовский руку приложил. К сей челобитной вмісто вдовствующой обозной полковой стародубовской Маріі Афанасиевой

Есимонтовской сн ея, войсковий канцелярист Иван Есимонтовский, руку приложил».

(ІР НБУВ. Ф. І. № 52571. Арк. 178–179. Чернетка (?). Текст, виділений курсивом, у документі закреслений. На маргінесі запис: «Енеральной войско-вой канцелярії старший канцелярист Матвій Холодович»).

№ 46

1743, червня 29 (18). – Чарцев (?). – Лист Фросини Іванівни Лашкевич до чоловіка (Івана Семеновича).

«Любезнійший мой сожителю Иван Семенов.

Желаю вам много літ о Гспді здравствовать.

На присланное от вас сего июня 15 д. ко мні писание чрез сие объявляю, что по полученіи оногo от вас оногo писания по требованию вашему, хочай немалое имію я старание по писанию прислать копию також за непочтением вами его чести пна Даниїла Короткого, то діло в продолжение произошло и яком непочтении вашим и сами вы изволите заблагоразсудить, что он вам не подданий и не хлопец, однако ж чрез многие труда мої то изділос (?). Посилаю вам кумкою (?) з сообщением копии універсалу в полковой стародубовской канцелярії, сочинив при сем до вас для подачи оногo в войсковую енералную канцелярию отсилається, а что удержали мене своим писанием, что (?) до Киева нехай, а по се время уже б ис Киева повернулаc. А что пишете в Глухові (...) *побуват, то и сами знаете, что немалый буде врон. Одно, что не щим и не на чом ехать, а я за своей близниою и в двори ходит не могу, а ваши четовники щодня в Глухов едут да и з двора не ручатца. При сем вам доношу, что повіренний за ділом (...) *нашим в сотенной канцелярії ходит и у полковой канцелярії ніт затим, что вірующим челобитием при ділі мні ніт, а другое и не принимают; а отказала полковая стародубовская канцелярию, что на сторони повіренного поставит, а не канцеляриста. И затім діла наши в полковой канцелярії спят, а вы на их, чатовников, не сподівайтесь, як вам Бг по-може, управляється и молю (?) понуждайте, чтоб за ділом ходив и чтоб тому ділу конец бьв.

Вам, моему сожителю всего добра желающая сожителница, ваша Евфросиния Иванова Лашкевичова.

1743 году июня 18 д. Ярцев (?).

Адреса: «Его млсти пну атаману городовому стародубов[скому] Ивану Ласкевичу, в Глухові надлежит подать покорно».

(ІР НБУВ. Ф. І. № 55114. Арк. 107–108. Оригінал).

№ 47

Не раніше 1735 р. – Чолобитна селян с. Крюківського пану Корецькому.

«Копия.

Блгородний мсці пне Корецкий, милостивійший нам добродію.

Жители села Нижного, поддание бунчукового товариша пна Андрея Миклашевского, не от тепер в наших власних круковских кгрунтах випустошили бортого дрвя, так и нині пустошит не престают. К тому же пчолы в дереви ншом старовічном насилно дерут, да и вашого блгородия купленного дерева от іх спустошення мало число зосталос. Ибо природное от дідов и от отцев наше бортное дерево позаходили и з наме наше постісовавши, свое и панское понаводили и сами на свою потребу рубают и чужосілцям заводят. Яко и тепер лісничы, Швербин братанич, чубковскому продал сосну нашу нам, которою поймали и коня для улики оногo взяли и держим до указу. А оние нижневці, Швекба з товарищи, ні в дідов ні у отцев наших в Истровщині отчини, ні залазов (?) не куповали, но за позволенем покойного пност (?) Миклашевского ходят. Которие отнявши нашу

деревню Круковъскую, пожні наши около Истровки закопав, где и дерево наше, и оним нашу отчину казал ходити, мовячи: «ви, круковці, сами всей свои Истро-вищини не сходите, нехай мої нижневці ходят вам в помоч, а пожні ваши перед вами». А тепер не толко що от пожен отбили, но отчину всю за(...) * знамями (?), а послідное нам спустошили, закрадаючи, что нам вже заперво и проход отцевни кгрунт от цих ест, понеже и прошлого года войт наш в Пухлиці вез сіно и голобля зломалася витял, толко на оголобля. В которого коня таляров десят дано випросили (?) да и по сию пору в нашем же грунті взятий за оглобля и пропал и инчих кривд немало ест, якие на реестры прилагаем. Того ради о сем вшему блгородию донося, просим на означенних нежневцов за таковые от них нам показанние оби-ди, где надлежит, просит з них справедливости.

Блгородия вашого нижайшие поддание ваши круковские уварові (?) ишукові (?) подножки.

(ІР НБУВ. Ф. І. № 53268. Тогочасна копия. Запис на звороті: «Копия круковских челобитной о кривдах от нижневцов»).

№ 48

1749, квітня 6 (березня 26). – Переволочна. – Свідчення на суді отамана с. Мартинівки та Андрія Лизогуба.

«Року 1749 марта 26 д. истец атаман мартиновский Кондрат Росушка с товарищи в суді енералном сказкою показал, что жадних писменных крепостей на спорный степ мартиновский з Андрієм Лизогубом не иміют, а иміют свидетелей посторонних людей: в Гайвороні Ивана Горлача, Ярему Яременка, Яцка Риленка, Хведора Сидоренка и протчїих тамошних жителей; в Дмитровці хоружий сотенный красняцкий Ивана Белецкий, Ярема Белецкий, Петро Довженко, Иван Жованик и на протчїи. О том же відом добре чернець Пироцкий, который живет у скитку под Моровском. К сей сказки по прошению отамана мартиновского Кондрата Росушки вмiсто его Григорий (...) * сний руку приложил.

Того ж марта 26 отвітчик Андрей Лизогуб в суді войсковом енералном сказкою объявил, что на вишепомянутий з мартиновця[ми] спорный степ при собі жадных крепостей не иміет, а якие иміет, то в дому, и оние ообъявит иміет в суд енералный, повернувшись з дому по святых воскресенских. Да зверх крепостей иміет свидетелей, что тот степ не мартиновский, але кропивянский, именно Стефана Стецку, старосту чеховского, жителя роменского, Быченка, Стефана Костенецкого, жителя конотопского, сотника вертїевского, синов его двух, а як по имени не знает прозванием Гузенка, Семена, сотника роменского, отамана кропивянского с товарищи.

К сей сказке Андрей Лизогуб руку приложил.

В книгі порядку в артикулах права майдебурского написано на листі 18:

Свідителство свидетелей не важит ничего, аж первіе присягою, а на свидетели хто зсилається, если не доведет, упадет в своей річи; а в книзі порядку в части третей о свидетелях на листу 133 написано».

(ІР НБУВ. Ф. І. № 55115. Арк. 88. Оригінал).

№ 49

1752, червня 8 (травня 28). – Глухів. – Універсал гетьмана Кирила Розумовського.

«Копия.

Граф Кирилл Разумовский, гетман и кавалер.

Гспдам генеральной старшині, в ншей генеральной войсковой канцелярії присутствующим.

В приезд нш нинішний чрез город Батурин от многих сотні Бахмацкой козаков

вам благодарствую, которые я при писмі вшем исправно получила. Тут же уведомляю вас, что я по блгости Бжией начала почасті отмагатис и как от кашлю за присилкою от вас лікарства з Стародуба чрез Гордиского (которое я по прескрипції медика Копса употребляла), так и от других немощей свободившись, поклон вам свой засилаю, желая и вам здравствовать. Міді в ярмарку погарском я не купила для того, что по окончанії ярмарку нами возвратившис уже з Погара, получила письмо и потому другый раз уже не слідовало мні за помянутою мідю ездить. В протчем желая вас при добром здравії в скором времени видіть в Городищи, навсегда остаюсь вам вседоброжелателная сожителница ваша Анастасия Николаевна.

1753 году декабря 12 д. 1755 году. Городище.

При писмі вашем получила я карту, в которой ніякогось трактаменту требуете от мене за прибытием вашим в Городище. То я бы вам совітовала впредь так не писат для того, чтоб иногда не пришло в руки чужие якие и чтоб не следовало к посміянию вашему, дружески совітую.

P. S. Что ж от мене приказано бабі ділат за прибытием еї в Кривець, о том вам объявляю, а именно уток сто зарізать, пятьдевятъ способних на плод оставит, гуси пятьдесят зарізат же, а сорок на плод оставит, кабанов дванадцят убить, а пять до прибытия ншого в Кривець оставит. И когда со всім управитсья, то нехай и кужель прядет. Да что от пнеї дано вам рубль денег для покупки лиону, то оногo рубля здержте на лион, а болие не купуйте для того, что де невеста дешево и там лион продается. Извїстно мні учинилось, что там у вас риби весьма довольно наловлено. Толко ж вы в гостинець мні и маленкої ни одной риби не прислали. Которої я в скором времени присилки ожидаат буду. Тут же и шору надобную вам посылаю».

Адреса: «Любезному моему сожителеві Петру Федоровичу Савичу подать в Кривці».

(IP НБУВ. Ф. I. № 52521. Арк. 157–158. Оригінал. Запис: «Получено 1753 году декабря 14 д. чрез подводчика кривецкого»).

№ 51

1755, жовтня 2 (вересня 21). – Городище. – Лист Миколи та Юлії Ханенків до зятя й дочки.

«Любезнійшие діти наши Петр Федорович и Анастасия Николаевна.

Письмо вше от 14-го числа сего мсца з Загоровки писанное, получили мы вчора. Из оногo увідомившись о добром здоровї обоїх вас, також з дому вшего кривецкого о дочері вшей, а нашей любезной внучки Юліані Петровні, что и она по блгости Бжией в добром здоровї обрїтается, непомалу обрадовалися, о чем и впредь таковые блгополучные от вас відомости получают желаем. А о себї объявляем, что и мы со всіми дітми ншими и внуком Федором по се число в живых обрїтаемься, впредь же как воля Бжея об нас соблгоизволит. Мы ж при сем желая вам навсегда доброздравственного и блгополучного поведения при ншем блгословенії, пребываем.

Вам вседоброжелателные отц Николай Ханенко, matka Иулиана Ханенкова.

Сентябра 21 д. 1755 году. Городище».

Адреса: «Любезнійшим дітям нашим Петру Федоровичу Савичу и Анастасіі Николаевні Ханенковні подать в Загоровці».

(IP НБУВ. Ф. I. № 52521. Арк. 161. Оригінал. Запис: «Получено в хуторі Зарукавном чрез кривецких подводчиков 1755 году сентября 29 д.»).

№ 52

1757, грудня 22 (12). – Глухів.- Універсал гетьмана Кирила Розумовського.
«(Титул. – Ю.М.)

Гспдам генеральной старшини, полковникам, а особливо полковнику нежинському, старшине полковой, сотникам того полку, а паче сотні Бахмацкой сотенной старшине, атаманам з товариством и войтам из посполством и всім кому о сем відать надлежит, обявляється: войсковий канцелярист Михаїл Янович поданим нам доношением представляя, яко предки его по жизнь свою служили всероссийскому ея императорского величества престолу. Которим подражая, и он находится в службе при генеральной канцелярії в званіи войскових канцелярист, исправляя поручаемые ему дела по присяжной должности верно, просил респектом тех его предков его служб об определении его полку Нежинского в сотню Бахмацкую (которая де ныне за переходом тамошнего сотника в сотню Борзенскую состоит на вакансии) в чин сотничества нашего разсмотрения. И понеже за определением от нас бывшего в означенной сотні Бахмацкой сотника Кирила Забіли в Борзенскую сотню сотником та Бахмацкая сотня состоит нині на вакансі, того ради ми по данной нам от ея императорского величества власти респектом служб предков и самого его, Яновича, в канцелярском званіи отпращенных трудов определяем его, Яновича, в ту Бахмацкую сотню сотником, утверждая его в том сотничом чину сим нашим універсалом и предлагаем признавать его, Яновича, за настоящего бахмацкого сотника (в котором чину в верной ея императорскому величеству службе он к присяге zde приведен). От полковой же нежинской канцелярії за обявлением оной сего нашего універсала команду и корогов сотенные ему, сотнику, поручить; послідователно сотняне той сотні, яко то старшина сотенная, атамання и рядовые козаки, також и войти с посполством должныствуют оному сотнику во всем том, что к службі ея императорского величества и к общенародним указным повинностям принадлежит, быть послушными и он, оный Янович, комендиру своему полковнику нежинскому и старшине полковой иміет быть послушным и козаков сотні своей содержать всегда в исправности и в случающихся росправах поступати справедливо, доволствуя всякого сатисфакциею по правам, для чего и сей універсал за подписом нашим и за национальной печатью ему, сотнику Яновичу, дан в Глухове декабря 12 д. 1757 (?) году.

В подлинном тако:

Гетман граф К. Разумовский».

(ІР НБУВ. Ф. І. № 55152. Тогочасна копія. Внизу документа намальоване коло, всередині якого написано: «місто национальной печати», а також нижче вміщено запис: «Свідителствовал с подлинной полковий писарь Яков По- чека»).

№ 53

1760, березня 7 (лютого 24). – Стародуб. – Лист Івана Сахновського, чернігівського полкового обозного, до стародубського обозного Павла Скорупи.

«Высокоблагородний и достойнопочтенний гспдн обозний полковий стародубовский, милостивий гсдрь мой.

Ордером з канцелярії генеральной войсковой артилерії предложено от артилерії полковой черніговской при нарочних отправить к вашему высокоблагородию, в стародубовских сотнях прежде определенных к походу лошадей двадцати одной, кої определени з полковой черніговской артилерії в стародубовскую полковую артилерию (який вибор лошадям чинен и описан нарочно присланным бывим економом генеральной артилерії Віларовским) под музыку полковую под трох трубачей три лошади, под одного сурмача одну лошадь, под довбиша з літаврами одна ж лошадь, да под походную канцелярию и под вози з харчевыми припаси

лошадей три, итого восем лошадей. По отводі и отдачи тех лошадей взять росписку и за отправлением оних репортовать немедленно в канцелярию генеральной войсковой артиллерии. За силу одного генеральной артиллерии канцелярии ордера чрез нарочных пушкаря полковой черниговской артиллерии Евдокима Котляренка и приу(...)* гармашах к вашему высокоблагородию в Стародуб отправлены, в приемы которых благоволите ваше высокоблагородие приказать дать росписку. В прочем при отдачу моего поклона желаю благополучной дороги.

Вашего высокоблагородия млстивого гсдря моего доброжелательный слуга Иван Сахновский, обозный полковий черниговский.

1760 году февраля 24 дня. Чернигов».

(IP НБУВ. Ф. I. № 52521. Арк. 178–179. Оригінал. Дописано зверху: «Получено 1760 году февраля 27 дня в вечеру. Записав, доложить»).

№54

1760, березня 11 (лютого 28). – (?). – Лист Олександра Лачинова до матері Анастасії Степанівни.

«Матушка Настасья Степановна.

Поверте, что я вас почитаю и дай Бже, чтоб я в прямом деле доказать мог вам мое почтение. А что ныне не бывай ей! Было нельзя. А когда Бог допустит после праздника долг мой исполню. За лошадь, матушка, благодарствую. Плотников пришлю скоро. Затем пока жив ваш млстивая гсдрня моя покорной слуга Александр Лачинов.

(...)* вам что-нибудь о нашей (?) сестрице

Февраля 28 1760 м. Воронков (?).

Адреса: «Ея высокоблагородию млстивой гсдрне моей Настасье Степановне Лукашевой».

(IP НБУВ. Ф. I. № 52521. Оригінал).

№ 55

1771, грудень. – Батурин. – Відомість батуринського земського суду про судові справи цього року.

«Ведомость.

В Малороссийскую коллегию от суда земского повета Батуринского за нні изшедшее осінние сентябрьские роки, сего 771 году сентября от 7 числа начавшись и по декабр мсц 21 числа сего ж году окончавшись, с показанием сколько в оних роках исковых челобитческих дел в тот суд земский вступило и сколько всіх рішено, а сколько зачем не рішено, також сколько по прежде посланным відомостям значится дел в тех роках окончено под сим значит 1771 году декабря.

1771 году мсця сентября вшедшие Которие рішены, а которые зачем не рішенни

Дело по иску асаула сотенного Поповского Ивана Клименка на значкового товариша Матвія Лащовского о должних денгах

рішено

Дело по иску значкового товариша Антона Косача о брані его якобы отставным капралом Радионом Кузминим и о прочем.

Остается без вислушання по нехоженню челобитчика

Дело по иску козака сотні Новомлинской жителя села Головенского Михайла Чортенка о завладеніи козака головенского Василя Травы отцем Романом Травою огорода.

Рішено

Дело по иску намісника новомлинского Евстафия Федоровича на жену умершого асаула сотенного новомлинского Пендюховского Анну Пендюховскую о гвалтовном якобы заграбленіи вола.

Остається без вислушання по нехожденню челобитчика

Дело по иску священника батуринского Василия Джунковского и брата его Григория на намісника батуринского Ивана Джунковского и братовую их Анну, по второму мужу Стефановскую, о розділки между ими отческих добр.

Рішенно

Дело по иску значкового товариша Антона Косача на козака митченского Василя Евтуха якобы о заграблениі коровы и о протчем.

Остається без вислушання.

Дело по иску его ж, Косача, на вакансового сотенного атамана Ефима и брата его козака Якова Якубинских о должних якобы отцем их Якубинских денег.

Остається без вислушання

Дело по иску козаков сотні Первоборзенской Кирила и Якима Заїк на козака той же сотні Ивана Заїку о завладініи якобы поля.

Остається без вислушання».

(IP НБУВ. Ф. I. № 54041. Оригінал(?)).

References

Kyievo-Mohylianska Akademia v imenakh XVII–XVIII st. [Kyiv Mohyla Academy in the names of 17th–18th centuries]. (2002). Kyiv, Ukraine.

Mytsyk, Yu., and Tarasenko, I. (2017). Z novykh dokumentiv do istorii Sivershchyny (XVII–XVIII st.) (chastyna 8) [From new documents to the history of the Siverian region (17th–18th centuries) (part 8)]. *Siverianskyi litopys – Siverian chronicle*, 6, 89–127.

Mytsyk, Yu., and Tarasenko, I. (2018). Z novykh dokumentiv do istorii Sivershchyny (XVII–XVIII st.) (chastyna 11) [From new documents to the history of the Siverian region (17th–18th centuries) (part 11)]. *Siverianskyi litopys – Siverian chronicle*, 4, 63–93.

Umanets, F. (1897). Getman Mazepa [Hetman Mazepa]. Saint Petersburg, Russian Empire.

Universaly Ivana Mazepy [Universals of Ivan Mazepa] 1687–1709 (2002). I. Butych (Ed.). Ch. I. Kyiv–Lviv, Ukraine: NTSh.

Universaly Ivana Mazepy [Universals of Ivan Mazepa] 1687–1709 (2006). I. Butych (Ed.). Ch. II. Kyiv–Lviv, Ukraine: NTSh.

о. Мицик Юрій Андрійович – доктор історичних наук, професор, головний науковий співробітник Інституту української археографії та джерелознавства імені М. С. Грушевського Національної Академії наук України (вул. Трохосвятительська, 4, м. Київ, 01001, Україна).

pr. Mytsyk Yurii A. – Doctor of Historical Sciences, Professor, Chief Scientist at the M. S. Hrushevsky Institute of Ukrainian Archaeography and Source Studies of the National Academy of Sciences of Ukraine (4 Trokhsviatytelska Street, Kyiv, 01001, Ukraine).

E-mail: mytsyk2002@ukr.net

Тарасенко Інна Юріївна – кандидат історичних наук, науковий співробітник Інституту української археографії та джерелознавства імені М. С. Грушевського Національної Академії наук України (вул. Трохосвятительська, 4, м. Київ, 01001, Україна)

Tarasenko Inna Yu. – Ph.D. in Historical Sciences, Research Fellow at the M. S. Hrushevsky Institute of Ukrainian Archaeography and Source Studies of the National Academy of Sciences of Ukraine (4 Trokhsviatytelska Street, Kyiv, 01001, Ukraine).

E-mail: innatarasenko86@gmail.com

**FROM NEW DOCUMENTS TO THE HISTORY
OF THE SIVERIAN REGION (17TH–18TH CENTURIES)
(PART 19)**

*The purpose of this publication is to introduce into scientific circulation important documents created by Hetmans of Ukraine Ivan Mazepa, Danylo Apostol, Kyryl Rozumovsky, a number of colonels and other officers of the Hetmanate. Their publication allows to supplement the “Ukrainian Diplomaty of the 16th–18th centuries», and the publication of the latter is one of the urgent tasks of Ukrainian archeography. Various business documents of the Hetmanate (merchants, complaints, etc.) are also published. In addition, the information capabilities of these sources are analyzed, especially valuable evidence is identified. **The scientific novelty** is closely related to the above purpose, as for the first time archival, unpublished sources are introduced into scientific circulation, which are stored in the collections of the Institute of Manuscripts of the V. I. Vernadsky National Library of Ukraine, National Museum of History of Ukraine, archives of Poland (Archive of the Main Acts of the Ancients in Warsaw, Czartoryski Museum in Krakow). For the first time important facts from the socio-economic, military-political, church history of Ukraine of the last quarter of the 17th–18th centuries are established, the activity of judicial bodies, everyday life of the Ukrainian people is considered. As a result of the research, knowledge about the military actions of the time of the Ruin, Chyhyryn campaigns, diplomatic activity of Hetman Ivan Mazepa, participation of Ukrainians in the campaigns of the Russian army of the 18th century was supplemented.*

A group of documents concerning the Starodub region is especially important. This ethnic Ukrainian land is now part of Russia and everything possible is being done there to erase the memory of its historical affiliation. In Ukraine itself, the history of the Starodub region has not been studied for a long time and now these studies are just beginning.

Key words: universal, letters, hetman, Church, merchants.

Дата подання: 16 травня 2020 р.

Дата затвердження до друку: 25 червня 2020 р.

Цитування за ДСТУ 8302:2015

Мицик Ю., Тарасенко І. З нових документів до історії Сіверщини (XVII–XVIII ст.) (частина 19). *Сіверянський літопис*. 2020. № 3. С. 61–103. DOI: 10.5281/zenodo.3949792.

Цитування за стандартом APA

Mytsyk, Yu., and Tarasenko, I. (2020). Z novykh dokumentiv do istorii Sivershchyny (XVII–XVIII st.) (chastyna 19) [From new documents to the history of the Siverian region (17th–18th centuries) (part 19)]. *Siverianskyi litopys – Siverian chronicle*, 3, 61–103. DOI: 10.5281/zenodo.3949792.